

The Wisdom Within

**Teachings and Poetry of
the Vietnamese Zen Master
Tue Trung Thuong Si (1230-1291)**

Translated and Commented by Nguyen Giac

May all beings be happy, peaceful, and free from suffering.

The author is very grateful to Zen Master Thich Thanh Tu, Prof. Dr. Tri Sieu Le Manh That and the late scholar Truc Thien for their published works that this book has relied on for reference.

Contents

The Superior Person

Poems

Zen Conversation

Koan Study

(A book in progress.

Please feel free to use for reference purposes.

All suggestions are welcome.

Email: nguyengiac@yahoo.com -- California, 2007)

The Superior Person

Tue Trung Thuong Sy (1230-1291) had several significant roles in thirteenth-century Vietnam: being a governor, he was one of the famous military generals who led resistance against three Mongolian invasions; being a layperson, he lived a life mixed with meditation, poetry and royal glory; and being a Zen master, he had a strong influence on the founder of the Truc Lam Zen School, which has become part of the Vietnamese culture. His religious name was Tue Trung, meaning The Wisdom Within. His title, given by King Tran Thanh Tong, was Thuong Sy, meaning The Superior Person.

The biography here of Tue Trung Thuong Sy – usually called Tue Trung, for short -- is based mostly on a text written by King Tran Nhan Tong (1258-1308), who became a monk and founded a Zen school in Vietnam.

Thượng Sỹ

Tuệ Trung Thượng Sỹ (1230-1291) có nhiều vai trò quan trọng tại Việt Nam thế kỷ thứ mười ba: là một thống đốc, ngài là một trong các vị tướng nổi tiếng những người chỉ huy cuộc kháng chiến chống ba cuộc xâm lăng của Mông Cổ; là một cư sĩ, ngài sống một cuộc đời hòa lẫn với thiền định, thi ca và hào quang vương giả; và là một Thiền sư, ngài đã ảnh hưởng lớn đối với người sáng lập Thiền Phái Trúc Lâm, một dòng thiền đã trở thành một phần của văn hóa Việt Nam. Pháp danh ngài là Tuệ Trung, nghĩa là Trí Tuệ Bên Trong. Danh hiệu ngài, trao tặng bởi Vua Trần Thánh Tông, là Thượng Sỹ, có nghĩa là Bậc Cao Tột.

Tiểu sử nơi đây của Tuệ Trung Thượng Sỹ -- thường được gọi tắt là Tuệ Trung -- dựa phần lớn vào một bản văn viết bởi Vua Trần Nhân Tông (1258-1308), người sau đó xuất gia và sáng lập một dòng Thiền tại Việt Nam.

Born in 1230, given the birth name of Tran Tung, Tue Trung was the elder son of Tran Lieu, who had the title of Kham Minh Tu Thien Thai Vuong. The people around Tue Trung were the most powerful in Vietnam at the time. King Tran Thanh Tong ceded the throne to Crown Prince Tran Kham, his Zen student who has been popularly known as King Tran Nhan Tong, and who later became a monk and founded the Truc Lam Zen School. Tue Trung was also the elder brother of Marshal Tran Hung Dao, the national hero worshipped by the Vietnamese people as a powerful saint.

Since childhood, Tue Trung was praised as brilliant and gentle. As the governor of Hong Lo (now Hai Duong Province), he repelled the Mongolian invaders twice, and got promoted as commander of the Thai Binh Seaport.

Interested in Buddhism from a young age, he was a man of character. After many conversations with Zen Master Phuoc Duong Tieu Dao, he understood the profound meaning, revered this old monk as teacher, and entered the joy of meditation every day. Uninterested in fame and power, he retired to the land given by the king, where he renamed the village of Tinh Bang as Van Nien.

Sinh năm 1230, được đặt tên là Trần Tung, Tuệ Trung là con trưởng của Khâm Minh Từ Thiện Thái Vương Trần Liễu. Những người chung quanh Tuệ Trung là những người quyền lực nhất Việt Nam thời đó. Vua Trần Thánh Tông nhường ngôi cho Thái Tử Trần Khâm, người theo học Thiền với Tuệ Trung và sau thường được biết với tên gọi là Vua Trần Nhân Tông, và là người về sau xuất gia và sáng lập Thiền Phái Trúc Lâm. Tuệ Trung cũng là anh cả của Tướng Trần Hưng Đạo, vị anh hùng quốc gia được dân tộc Việt Nam thờ như một vị thánh uy quyền.

Từ thơ ấu, Tuệ Trung đã được khen là thông minh và dịu dàng. Giữ chức Thống Đốc Hồng Lô (bây giờ là tỉnh Hải Dương), ngài đã hai lần đẩy lui quân Mông Cổ xâm lược, và được thăng chức Tiết Độ Sứ trấn cửa biển Thái Bình.

Chuộng Phật Giáo từ thuở nhỏ, ngài là người có cá tính. Sau nhiều lần tham vấn Thiền Sư Phước Đường Tiêu Dao, ngài lãnh hội được yếu chỉ, dốc lòng thờ làm thầy, và lấy thiền duyệt làm cái vui hàng ngày. Không ưa công danh, ngài lui về đất vua phong tặng, và đổi tên làng Tinh Bang lại là làng Vạn Niên.

He lived the life of a lay practitioner, mixed with common people, planted the seeds of dharma, and helped the learners. Those who came to ask for his dharma advice were all shown the profound meaning, and given some useful ways to calm the mind. His responses, however, were unique, flexible and different.

King Tran Thanh Tong, hearing rumors about his spiritual conversations, sent an envoy to invite him to the royal palace for dharma talks. The Zen master came, and gave explanation on the Way with words so profound and enlightening. Thus the king respected him as the Elder Dharma Brother, and gave him the title of the Superior Person.

One day, the Queen Mother held a royal banquet, and showed surprise when she saw Tue Trung eating meat.

“You practice meditation, and now you eat meat. How can you become Buddha?” asked the king’s mother.

“Buddha is Buddha,” replied Tue Trung. “And I am what I am. I don’t need to be Buddha. And Buddha doesn’t need to be me. You probably heard the words from old sages, ‘Manjusri is Manjusri; enlightenment is enlightenment.’”

Ngài sống cuộc đời của một cư sĩ, hòa lẫn với dân thường, gieo hạt giống pháp, và dìu dắt các học nhân. Những người tới hỏi pháp ngài đều được chỉ chỗ cương yếu, và nói về những cách an tâm. Tuy nhiên, các giảng dạy của ngài lại rất độc đáo, linh động và khác lạ.

Vua Trần Thánh Tông, nghe đồn về các pháp thoại đầy thiên vị của ngài, đã gửi một sứ giả tới thỉnh ngài vào cung để thuyết pháp. Thiền Sư Tuệ Trung tới, và giảng pháp với ngôn ngữ thâm sâu và giác ngộ. Vua mới tôn ngài là Sư Huynh, và cho ngài tước hiệu Thượng Sĩ.

Một hôm, Thái Hậu mở tiệc hoàng gia, và ngạc nhiên khi bà thấy ngài Tuệ Trung ăn thịt.

Thái Hậu hỏi, “Anh tu thiền, và bây giờ anh ăn thịt. Làm sao mà thành Phật nổi?”

Ngài Tuệ Trung đáp, “Phật là Phật, anh là anh. Anh không cần làm Phật, Phật không cần làm anh. Thái Hậu chẳng nghe cổ đức nói, ‘Văn Thù là Văn Thù, giải thoát là giải thoát’ đó sao?”

After the Queen Mother died, the king made a vegetarian offering ritual in the royal palace. In the ceremony, the king asked the honorable teachers each to make a short poem showing their explanation of Buddhism.

Taking paper and ink from King Tran Thanh Tong, Tue Trung wrote the following poem.

Seeing and understanding... Now I show my seeing and understanding,
just like rubbing the eyes to make monster.
After the rubbing is done and the monster gone,
all things shine bright unrestrictedly.

The king read the poem, and wrote down below.

All things, shining bright unrestrictedly,
also do the rubbing to make monster.
When you see monster, and don't cling to it as monster,
that monster will vanish itself.

Tue Trung read and showed satisfaction.
Later, hearing the news that the king fell sick, Tue Trung wrote a mail to voice his concern. The king read the mail, and replied as follows.

Sau khi Thái Hậu từ trần, vua cúng chay ở cung điện.
Nhân lễ khai đường, vua thỉnh các vị tôn túc mỗi vị làm một bài kệ ngắn để nói kiến giải về Đạo Phật.

Nhận giấy mực từ Vua Trần Thánh Tông, Tuệ Trung viết bài kệ sau.

Kiến giải trình kiến giải
Tự ấn mắt làm quái
Ấn mắt làm quái rồi
Rõ ràng thường tự tại.

Nhà vua đọc xong, liền phê tiếp theo sau:

Rõ ràng thường tự tại
Cũng ấn mắt làm quái
Thấy quái chẳng thấy quái
Quái ấy ắt tự hoại.

Thượng Sĩ đọc, thầm nhận đó.
Sau vua kém vui, Thượng Sĩ viết thơ hỏi thăm bệnh.
Vua đọc thơ, trả lời bằng bài kệ:

Feeling the heat,
I am sweating all over the body;
However, the original diaper when my mother brought me
into life is still dry.

Tue Trung read and showed sadness. Then the news came that the king got worse. Tue Trung urgently arrived in the capital, but King Tran Thanh Tong had already passed away.

One day, King Tran Nhan Tong asked him, “How can people break free from bad karma, when they have habits of eating meat and getting drunk?”

Tue Trung answered, “In case someone is standing and doesn’t know that the king suddenly is walking past behind him, and he throws something that hits the king. Is he scared? Is the king angry? Those two things are not related to each other. You should know that.”

Then Tue Trung continued with his two short poems here.

Hơi nóng hừng hực toát mồ hôi
Chiếc khố mẹ sanh chưa thấm ướt.

Tuệ Trung đọc, buồn bã. Rồi có tin nhà vua bệnh nặng thêm. Ngài Tuệ Trung khẩn cấp về kinh đô, nhưng Vua Trần Thánh Tông đã băng hà.

Một hôm, Vua Trần Nhân Tông hỏi ngài:
“Chúng sanh do nghiệp uống rượu ăn thịt, làm sao thoát khỏi tội báo?”

Thượng Sĩ bảo cho biết rõ ràng:

“Giả sử có người đứng xây lưng lại, chợt có vua đi qua sau lưng người kia thành linh hoặc cầm vật gì ném trúng vua, người ấy có sợ không? Vua có giận chăng? Như thế nên biết, hai việc này không liên hệ gì nhau.”

Thượng Sĩ liền đọc hai bài kệ để dạy.

All things are impermanent.
Having a doubt in mind will make a sin manifested.
Since the beginning of time, there has not been a thing.
Neither a seed nor a bud.

When you face the scenes every day,
just know that all scenes come from your mind.
Realizing that the mind and scenes are originally empty,
you will see the enlightenment in all places.

The asker, King Tran Nhan Tong, said, “Thus, for what reason we have to keep the precepts strictly?”
Tue Trung smiled in silence. King Tran Nhan Tong insisted an answer. Tue Trung made another two short poems.

Keeping precepts and having patience
only invite sinfulness, not merit.
If you want to know beyond both sinfulness and merit,
just live beyond both keeping precepts and having patience.

Just like someone climbing the tree,
you are looking for danger, not aware that you are safe now.
If you don’t climb the tree,
how could the wind and moon affect you?

Tue Trung then told the king, “Don’t tell that to bad people.”

Vô thường các pháp hạnh
Tâm nghi tội liền sanh
Xưa nay không một vật
Chẳng giống cũng chẳng mầm.
*

Ngày ngày khi đổi cảnh
Cảnh cảnh từ tâm sanh.
Tâm cảnh xưa nay không
Chốn chốn ba-la-mật.

Vua Trần Nhân Tông hỏi tiếp, “Nhu vậy, công phu giữ giới trong sạch không chút xao lãng là để làm gì?”

Thượng Sĩ cười không đáp. Vua lại thỉnh cầu. Ngài lại nói hai bài kệ để ấn định đó:

Giữ giới cùng nhẫn nhục
Chuồn tội chẳng chuốc phước.
Muốn biết không tội phước
Chẳng giữ giới nhẫn nhục.
*

Như khi người leo cây
Trong an tự cầu nguy.
Như người không leo cây
Trắng gió có làm gì?

Ngài Huệ Trung lại dặn nhà vua, “Chớ bảo cho người không ra gì biết.”

One day, being asked by King Tran Nhan Tong about the essence of Zen, Tue Trung replied, “Reflect inwardly to see the essence of yourself. Don’t follow other ways.”

King Tran Nhan Tong suddenly understood the path to go, and from then on revered Tue Trung as teacher.

Later, feeling a little sick, and not wanting to stay in his own room, Tue Trung chose to stay in the hall of Duong Chan Trang (Nurturing Truth Ranch). He put a wooden bed in the center of the empty hall, lay down on his right side, and closed his eyes.

His wife, companions, and servants cried out loud. Tue Trung opened his eyes, sat up, and asked for water to wash his hands and rinse his mouth.

Then he said, “Birth and death are natural. Why do you cry and feel resentful, making noise around my true nature?”

After those words, Tue Trung died gently.

Born in 1230, and died in 1291, he only had few decades to live a life of a great military general, a great poet, and a great Zen master; however, his impact on Vietnamese history has been immense and lasted for many centuries.

Một hôm, Vua Trần Nhân Tông hỏi về yếu chỉ Thiền Tông, Tuệ Trung Thượng Sĩ đáp:
“Soi sáng lại chính mình là phận sự gốc, chẳng từ nơi khác mà được.” (Phản quan tự kỷ bốn phận sự, bất tùng tha đắc.)

Vua Trần Nhân Tông hốt nhiên hiểu được lối đi, và từ đó thờ ngài Tuệ Trung làm thầy.

Sau có chút bệnh, không muốn ở trong phòng thất, ngài Tuệ Trung quyết định ra ở chính đường của Dưỡng Chân Trang. Ngài kê một giường gỗ giữa nhà trống, nằm nghiêng qua phải theo thể kiết tường, nhắm mắt lại.

Thê thiếp và người hầu khóc rống lên. Tuệ Trung mở mắt ngồi dậy, đòi nước súc miệng rửa tay, rồi quở nhẹ, “Sống chết là lẽ thường, đâu nên buồn thảm luyến tiếc, làm nhiễu động chân tánh ta.” Nói xong, Tuệ Trung an nhiên thị tịch.

Sinh năm 1230, và từ trần năm 1291, ngài chỉ có vài thập niên để sống cuộc đời của một đại tướng, một đại thi sĩ, và một đại Thiền sư; tuy nhiên, ảnh hưởng của ngài trên lịch sử Việt Nam cực kỳ lớn lao, và kéo dài nhiều thế kỷ.

King Tran Nhan Tong was the Dharma Heir of Tue Trung Thuong Sy. The king later became a monk, and founded the Truc Lam Zen School, which quickly grew popular then, went up and down with social changes in over 700 years, and has been revived to be the largest Zen school now in Vietnam.

We should have a comment here. Some words from Tue Trung above were not in line with the Buddhist teachings that his askers learned. The Queen Mother and King Tran Nhan Tong were taught to practice vegetarianism, to hate the evil, and to grasp the good. If you follow a routine and don't truly live the profound meaning, you will become a robot. Tue Trung just tried to take them out of the land of robots.

Also, some words needed to be added here to explain about keeping a same style in this book. All the Vietnamese poems and koans here are translations by Zen Master Thich Thanh Tu, while all other information has been cross-checked with other sources. In case readers want to have an overview on Vietnamese Zen first, please read *The Teachings From Ancient Vietnamese Zen Masters*. (link: <http://thuvienhoasen.org/ZenAncientMasters.htm>)

Vua Trần Nhân Tông là người nối pháp của Tuệ Trung Thượng Sĩ. Vua sau đó xuất gia, sáng lập dòng Thiền Trúc Lâm, và thiền phái này mau chóng phát triển và hưng thịnh lúc đó, rồi thăng trầm với các biến đổi xã hội trong 700 năm qua, và rồi được hồi phục để trở thành dòng Thiền lớn nhất tại Việt Nam hiện nay.

Nên có một lời bình nơi đây. Ngài Tuệ Trung nói vài lời ngoài giáo nghĩa mà những người hỏi từng học. Thái Hậu và Vua Trần Nhân Tông được dạy phải ăn chay, ghét ác và ưa thiện. Nếu bạn làm theo một thói quen và không thực sự sống được diệu nghĩa, bạn sẽ trở thành một người máy rô-bô. Ngài Tuệ Trung muốn đưa họ ra khỏi vùng đất của rô-bô.

Có vài lời cần thêm nơi đây. Để thống nhất văn phong, tất cả các công án, thơ kệ Việt ngữ trong sách này là từ một nguồn, các bản dịch của Thiền Sư Thích Thanh Từ, trong khi mọi thông tin khác đều đối chiếu với các nguồn khác. Trường hợp độc giả muốn có cái nhìn tổng quan về Thiền Việt Nam trước, xin mời đọc cuốn *The Teachings From Ancient Vietnamese Zen Masters*. (link: <http://thuvienhoasen.org/ZenAncientMasters.htm>)

1

Song of the Buddha Mind

Buddha! Buddha! Buddha! Impossible to be seen!
Mind! Mind! Mind! Impossible to be told!

When the mind arises, Buddha is born.
When Buddha is gone, the mind vanishes.
There is never a place where the mind is gone while Buddha remains.
There is never a time when Buddha is gone while the mind remains.
If you want to understand the mind of Buddha, and the mind of birth and death, just wait for Maitreya and ask him.

There was no mind anciently; there is no Buddha now.
All unenlightened beings, holy beings, human beings, heavenly beings are just like flashes of lightning.
The mind nature is neither right nor wrong.
The Buddha nature is neither real nor unreal.

1

PHẬT TÂM CA

Phật! Phật! Phật! Không thể thấy
Tâm! Tâm! Tâm! Không thể nói.

Nếu khi tâm sanh là Phật sanh
Nếu khi Phật diệt là tâm diệt.
Diệt tâm còn Phật chuyện không đâu
Diệt Phật còn tâm khi nào hết?
Muốn biết Phật tâm, sanh diệt tâm
Đợi đến sau này Di-lặc quyết.

Xưa không tâm, nay không Phật
Phàm, Thánh, người, trời như điện chớp.
Tâm thể không thị cũng không phi
Phật tánh chẳng hư cũng chẳng thật.

Suddenly arising, suddenly ceasing,
anciently leaving, now coming,
you all waste your time with thinking and discussing.
In that way, you would bury the Vehicle of the Patriarchs,
and cause the devils to hound in the house.

If you want to find the mind, stop searching outward.
The nature of the mind is naturally still and void.
Nirvana and the birth-death cycles are illusionary shackles.
The fetters and Enlightenment are hollow oppositions.

The mind is Buddha; Buddha is the mind.
That profound meaning shines bright since endless time.
When spring comes, the spring flowers blossom naturally.
When autumn comes, the autumn waters reflects the sorrow
clearly.

Removing the false mind while keeping the true nature
is like searching for the reflections while missing the mirror.
You don't know that reflections come from the mirror,
and that the false appear from the truth.
That the false come is neither real nor unreal.
That the mirror reflects is neither wrong nor right.

Bỗng dưng dậy, bỗng dưng dừng
Xưa qua nay lại luống nghĩ bàn.
Đâu chỉ chôn vùi thừa Tổ tông
Lại khiến yêu ma nhà mình lộng.

Muốn tìm tâm, đừng tìm ngoài
Bản thể như nhiên tự rỗng lặng.
Niết-bàn sanh tử buộc ràng sông
Phiền não Bồ-đề đối địch rỗng.

Tâm tức Phật, Phật tức tâm
Diệu chỉ sáng ngời suốt cổ kim.
Xuân đến, tự nhiên hoa xuân nở
Thu về, hiện rõ nước thu sâu.

Bỏ vọng tâm, giữ chân tánh
Như người tìm bóng mà quên kính.
Đâu biết bóng có từ nơi gương
Chẳng rõ vọng từ trong chân hiện.
Vọng đến không thật cũng không hư
Gương nhận không cong cũng không thẳng.

There is neither sinfulness nor blessedness.
Don't mistake wish-fulfilling gem for white jewel.
Gems could have scratches; Jewels, defects.
The mind nature is neither rosy nor green, and neither gained
nor lost.
Seven times seven is forty-nine.
The six perfections and the ten thousand conducts are waves
on the ocean;
The three poisons and the nine kinds of sentient beings, suns
in the sky.

Be still, be still, be still; Go down, go down, go down.
The essence of all phenomena is the Buddha mind.
The Buddha mind and your mind are one.
Such is, naturally, the profound meaning since endless time.

Walk in Zen, sit in Zen, then you will see the lotus blooming
in fire.
When your will becomes weak, just strengthen it.
When your place is peaceful and suitable, just stay there.

Cũng không tội, cũng không phước
Lầm sánh ma-ni cùng bạch ngọc.
Ngọc có vết chầy châu có tỷ
Tánh vốn không hồng cũng không lục.
Cũng không được, cũng không mất.
Bảy lần bảy là bốn mươi chín.
Tam độc cứu tình nhật trong không
Lục độ vạn hạnh sáng trên biển.

Lặng, lặng, lặng, chìm, chìm, chìm
Cái tâm muôn pháp là tâm Phật.
Tâm Phật lại cùng tâm ta hợp
Lẽ ấy như nhiên suốt cổ kim.

Đi cũng thiền, ngồi cũng thiền
Trong lò lửa rực, một hoa sen.
Ý khí mất thì thêm ý khí
Được nơi an tiện hãy an tiện.

Ah ah ah! Oh oh oh!
Sunken or floating, bubbles on the ocean are all empty.
All deeds are impermanent; All phenomena are void.
Where can you find the sacred bones of your late master?

Be mindful, be mindful, be awake; Be awake, be mindful, be
mindful.
Keep four corners in contact with the ground; don't let things
tilt.
If someone here trusts like that,
he can start walking from the crown of Vairocana Buddha.
Shout!

Chao! Chao! Chao! Ối! Ối! Ối!
Bọt trong biển cả nổi chìm rỗng.
Các hạnh vô thường tất cả không
Linh cốt Tiên sư chỗ nào thấy?

Tỉnh tỉnh thức, thức tỉnh tỉnh
Bốn góc đập đất chớ chinh nghiêng.
Người nào nơi đây tin được đến
Trên đánh Tỳ-lô cất bước đi
Hét!

(Bản dịch HT Thanh Từ)

*

2

A Song of Crazy Freedom

Holding a staff, traveling through distant scenes,
and glancing at the sky and earth, I see the vastness out there.

Oh so high is the cloud in mountain.
Oh so deep is the water in ocean.

When hungry, I eat the rice given from ten directions.
When tired, I sleep at unfamiliar places.

When inspired, I play the holeless flute.
When calm, I burn the incense of liberation.

When weary, I take a rest at the blissful land.
When thirsty, I drink fully the medication of leisure travel.

Qui Son, my neighbor, is taming a water buffalo.
Ta Tam, in the same boat with me, is singing a song of
fishermen.

2

BÀI NGÂM PHÓNG CUỒNG

Trời đất liếc trông chừ sao thênh thang
Chống gậy rong chơi chừ phương ngoại phương.

Hoặc cao cao chừ mây đỉnh núi
Hoặc sâu sâu chừ nước trùng dương.

Đói thì ăn chừ cơm tùy ý
Mệt thì ngủ chừ nào có quê hương.

Hứng lên chừ thối sáo không lỗ
Chỗ lạng chừ đốt giải thoát hương.

Nhọc chút chừ nghỉ đất hoan hỉ
Khát uống no chừ thang tiêu dao.

Qui Sơn lảng giềng chừ chẵn con trâu nước
Ta Tam đồng thuyền chừ hát khúc Thương Lang.

Visiting Tao Khe, I meet with Hue Nang.
Coming to Thach Dau, I see myself equal to Layman Pang.

Joyful I am – just like Bo Dai was joyful.
Crazy I am – just like Pho Hoa was crazy.

Ah ah, wealth and fame are just clouds floating away.
Oh oh, time is flying fast, its shade passing through window.

So rough is a mandarin's career -- why enter?
So hot and cold is human attitude – why endure?

If it's deep, pull up your clothes; if shallow, raise your feet.
If using, just come out; if dropping, just go hiding.

Throw out the four elements; grasp nothing.
Awake from this life; stop running around.

Thăm Tào Khê chữ chào Lư Thị
Viếng Thạch Đầu chữ sánh lão Bàng.

Vui ta vui chữ Bồ Đại vui
Cuồng ta cuồng chữ Phổ Hóa cuồng.

Chao! Chao! Chữ giàu sang mây nổi
Năm tháng chữ cửa sổ ngựa qua.

Đi càn chữ đường quan hiểm trở
Chịu sao chữ ấm lạnh tình đời.

Sâu thì xấn chữ cạn thì vén.
Dùng thì hành chữ bỏ thì tàng.

Buông bốn đại chữ đừng nắm bắt
Tĩnh một đời chữ thôi chạy quàng.

I have my vows done; I have what I want.
Despite birth and death are fighting each other, I have gone
beyond them all.

(NOTES.

- Qui Son: Guishan.
- Ta Tam: secular name of Huyen Sa Su Bi, Xuansha Shibei.
- Tao Khe: Cao Xi, where Huineng gave dharma talks.
- Hue Nang: Huineng.
- Thach Dau: Shitou.
- Pang: Pangyun, one of the most famous lay practitioners in Zen history.
- Bo Dai: Budai, a Zen monk in tenth century China known as Laughing Buddha.
- Pho Hoa: Puhua.)

Thỏa nguyện ta chừ được sở thích
Sống chết bức nhau chừ nơi ta ngại gì?
(Bản dịch HT Thanh Từ)

(GHI CHÚ. Tà Tam là thế danh của ngài Huyền Sa Sư Bị. Tào Khê là nơi ngài Huệ Năng hoằng pháp. Lão Bàng là Bàng Uẩn, một trong những cư sĩ nổi tiếng nhất trong lịch sử Thiền Tông. Bồ Đại là một thiền sư ở Trung Quốc vào thế kỷ thứ 10, còn gọi là Vị Phật Cười. Huệ Năng, Quy Sơn, Thạch Đầu và Phổ Hóa là các đại thiền sư thời cổ Trung Quốc.)

3

At Ease with Birth and Death

When the mind arises, birth and death arise;
when the mind vanishes, birth and death vanish.
Originally emptiness – birth and death in nature are void.
Illusionary manifestation – this unreal body is being gone.
When you see affliction and bodhi fading,
hell and heaven will themselves wither,
the fire oven and the boiling oil will cool soon,
and the mountain of knives and the tree of swords will break
up all.
The hearers meditate; I don't.
The bodhisattvas give dharma talks; I tell the truth.

Life is itself illusionary, and so is death.
The four elements are originally empty; where did they
emerge from?
Don't behave like a thirsty deer chasing the mirage,
and searching east then west endlessly.
The Dharma Body neither comes nor goes;
the True Nature is neither right nor wrong.
After arriving home, you should not ask for the way anymore.
After seeing the moon, you need not to look for the finger.
The unenlightened persons erroneously fear of birth and
death.

The enlightened have fully insight, and live at ease.

3

Sống Chết Nhàn Mà Thôi

Tâm mà sanh chừ sanh tử sanh
Tâm mà diệt chừ sanh tử diệt.
Sanh tử xưa nay tự tánh không
Thân huyễn hóa này rồi sẽ diệt.
Phiền não Bồ-đề thâm tiêu mòn
Địa ngục thiên đường tự khô kiệt.
Lò lửa dầu sôi chóng mát lành
Cây kiếm núi đao liền gãy hết.
Thanh văn ngồi thiền, ta không ngồi
Bồ-tát nói pháp, ta nói thật.

Sống tự dối sống, chết dối chết
Bốn đại vốn không, từ đâu khởi.
Chớ như nai khát đuổi sóng nắng
Chạy đông tìm tây không tạm nghỉ.
Pháp thân không đến cũng không đi
Chân tánh không phải cũng không quấy.
Đến nhà, nên biết thôi hỏi đường
Thấy trăng, đâu nhọc tìm tay ấy.
Kẻ ngu điên đảo sợ sống chết
Người trí thấy suốt nhàn thôi vậy.
(Bản dịch HT Thanh Từ)

4

Holy or Unholy, No Difference

Emerging from the formless, your body is originally emptiness.

The illusion is manifested and scattered, giving dualistic views.

The self and others are like dew, like fog.

The holy and unholy are like lightning, like flash.

Position, fame, wealth and honor are like clouds floating away.

Your life, days and months are like arrows flying fast.

When a tiny feeling of like or dislike flashes in your mind, you get all things wrong, just like throwing away flour while searching for cake.

Eyebrows are horizontal, nose is vertical – no difference.

Buddha and sentient beings have one same face.

Who is holy, and who is unholy?

Seeking those in countless lives, you have drifted so far away from the self-nature.

There is not a mind that is neither right nor wrong.

There is not a view that is neither wicked nor righteous.

4

PHÀM THÁNH KHÔNG HAI

Thân từ vô tướng xưa nay không
Huyễn hóa phân chia thành nhị kiến.

Ta, người như móc cũng như sương,
Phàm, Thánh như sấm cũng như chớp.
Công danh phú quý đồng mây trôi
Năm tháng đời người dường tên bắn.

Chút tình thương ghét chợt dấy lên
Khác nào bỏ bột đi tìm bánh.
Mày ngang mũi dọc cũng như nhau
Phật với chúng sanh không khác mặt.

Ai là phàm chừ ai là Thánh
Nhiều kiếp kiếm tìm không căn tánh.
Không tâm chẳng thị cũng chẳng phi,
Chẳng kiến không tà cũng không chánh.

Butcher Quang Ngach* had the wish fulfilled,
being born as a son of Celestial King Vaisravana.
Monk Ananda completed the recitation, the holy feat of merit
and virtue.

Enlighten yourself, enlighten others, and lighten the way.
Make the world become clear and cool, and put out the heat
and disease.

Don't you see that?
Who was the person that died in the past?
Who is the person that is living now?
Their two minds are different but in the same one stream.
Ultimately, eighty-four thousand Dharma gates all lead to the
realization of Buddha Mind, which is like a vast mirror
encompassing all things.

Shout!

(NOTES. The Mahaparinirvana Sutra tells the story of Quang
Ngach, a butcher who encountered Sariputra, received and
kept the eight precepts for a day and a night, and then took
rebirth as a son of Celestial King Vaisravana.)

Đồ tể Quảng Ngạch thành nguyện vương
Tỳ-kheo Khánh Hỷ công đức thánh.
Tự giác giác tha độ đường mê
Khắp cõi mát lành không nóng bức.
Anh thấy chẳng
Người mất trước đó là ai?
Người được sau đó là ai?
Hai tâm sai khác một dòng mạng.
Rốt cuộc vào tám muôn bốn ngàn pháp môn đà-la-ni.
Đồng nhiếp vào gương trí rộng lớn tròn đầy Như Lai.

Chao!

(Bản dịch HT Thanh Từ)

(GHI CHÚ. Kinh Đại Bát Niết Bàn kể chuyện đồ tể
Quảng Ngạch có duyên gặp ngài Xá Lợi Phất, nhận và
giữ 8 giới trong một ngày một đêm, và rồi tái sinh
làm con Vua Trời Vaisravana.)

5

Ignorance and Enlightenment, No Difference

When ignorant, you see emptiness and form appear.
When enlightened, you see form and emptiness vanish.
Form, emptiness, ignorance and enlightenment
are just one same principle, even anciently and now.

When the false thoughts rise, the three hells appear.
When the true mind is realized, the five kinds of eyes open.
The mind of Nirvana is serene, serene.
The sea of birth and death is stormy, stormy.

There is neither birth nor death.
There is neither beginning nor end.
Just throw away the dualistic views,
you will see all things are intertwining without distinction.

(NOTES. The three hells: the hell of fire, the hell of blood,
and the hell of swords.
The five kinds of eyes: human eyes, deva eyes, wisdom eyes,
dharma eyes, and Buddha eyes.)

5

MÊ NGỘ KHÔNG KHÁC

Mê đi sanh không sắc
Ngộ lại chẳng sắc không.
Sắc không mê ngộ ấy,
Một lý xưa nay đồng.

Vọng dấy tam đồ dấy
Chân thông ngũ nhãn thông.
Niết-bàn tâm vắng lặng
Sanh tử biển trùng trùng.

Chẳng sanh lại chẳng diệt
Không thủy cũng không chung.
Chỉ hay quên nhị kiến
Pháp giới thả bao dung.
(Bản dịch HT Thanh Từ)

(GHI CHÚ. Tam đồ: địa ngục lửa, địa ngục máu, và địa ngục
đao kiếm.
Ngũ nhãn: nhục nhãn, thiên nhãn, huệ nhãn, pháp nhãn, và
Phật nhãn.)

6

Song for the Pursued Lips

That is wrong if you say there's a thing anciently and now.
That is right if you say the body is born and burdened with karma.

The five aggregates are bobbing around,
because the four elements are clinging together.
Born in this life, despite being short or tall,
everyone suffers from birth, aging, sickness and death.

Human has a time for success, and a time for failure;
Flower, a time for blossom, and a time for withering;
Nation, a time for rise, and a time for decline;
Destiny, a time for gain, and a time of loss;
Day, a time for dawn, and a time for sunset;
Year, a time for beginning, and a time for end.

Throw away all them – the wealth, fame, and nobility.
Retreat for the way, retreat to a forest or a mountain.

6

Ngâm Bữu Môi

Xưa nay một vật chừ cũng sai,
Thân sanh mang nghiệp chừ cũng phải.
Vì sao ngũ uẩn chừ lằng xằng
Bám chặt tứ đại chừ nường tựa.
Bổng có cao thấp chừ ngắn dài
Tự chịu sanh già chừ bệnh chết.

Người có thanh chừ thì có suy
Hoa có tươi chừ thì có héo.
Nước có hưng chừ thì có vong.
Thời có thái chừ thì có bĩ.
Ngày có chiều chừ thì có mai
Năm có chung chừ thì có thủy.

Trở về ẩn đạo chừ núi rừng
Nguội lạnh lợi danh chừ triều thị.

The man who sat nine years in Thieu That had the same mind with me.

The man who received dharma transmission at Hoang Mai midnight made me his confidant.

In accord with circumstances, I raise the eyebrows with Lien Xa.

Having high aim, I hear Trieu Chau pat the teeth.

Before words spoken, I already understand and nod my head.
Still in hiding, I live just like toes wiggling inside shoes,
like an awl in pocket away from the fire kiln,
and like a hungry, strong tiger not glancing at the preys.

A bright jewel that has the power to calm the sea
worries not about the waves and winds,
and that has the true color
worries not about the color of purple or pink.

Thiếu Thất chín năm chừ cùng ta đồng tâm
Hoàng Mai nửa đêm chừ với ta tri kỷ.
Tùy phần chừ Liên Xã châu mày
Rộng chí chừ Triệu Châu răng gõ.

Dù cho trước tiếng chừ gật đầu
Đâu được trong giày chừ động ngón
Lò hồng không đúc chừ dùi trong đẫy
Cọp mạnh đói chừ chẳng liếc mồi.

Minh châu há ngại chừ sóng gió
Sắc chánh sá gì chừ tía hồng.

Coming there, you will see appearance and essence shining bright;

You're then free to grasp or drop, having not a thought in mind.

The stone ox enters the East Sea at midnight,
stirring up coral reefs
and seeing the moon becoming one with water.

(NOTES.

- Thieu That (Shao Shi): the mountain in China where Bodhidharma silently sat for nine years in the early sixth century.
- Hoang Mai (Huangmei): the Sixth Patriarch Hue Nang received dharma transmission at a monastery in Hoang Mai Mountain in the seventh century.
- Lien Xa: the Lotus Society in fourth century China, following the Pure Land School.
- stone ox: symbolizing the unborn mind.)

Đến đây rồi chừ sự lý toàn bày

Cầm giữ, buông bỏ chừ đâu cần nghĩ ngợi.

Trâu đá giữa đêm vào biển đông

Càn ngã san-hô, trắng như nước.

(Bản dịch HT Thanh Từ)

(Ghi chú.

- Thiều Thất: ngọn núi ở Trung Quốc, nơi Bồ Đề Đạt Ma ngồi lặng lẽ chín năm hồi đầu thế kỷ thứ sáu.
- Hoàng Mai: Lục Tổ Huệ Năng được truyền pháp tại một tự viện ở núi Hoàng Mai thế kỷ thứ bảy.
- Liên Xã: một hội ở Trung Quốc thế kỷ thứ tư, theo tông Tịnh Độ.
- trâu đá: biểu tượng cho tâm vô sanh.)

7

Self Warning

Days and months, just like water flowing.
Wealth and power, just like cloud floating.

After the wind and fire shatter apart,
the young and old will all become dust.
After the souls and spirits* dissolve away from the form,
body is just like a dream.

Earning a living tosses you daily like a spinning top,
and throws you onstage to keep catching the shadows.

After the red-crowned crane landed in the royal garden and
was named as Cuu Cao Literator, it still is red-crowned.
After the red-tailed fish jumped over
the Vu Mon Gate to become a dragon, it still has the red tail.

Why don't you turn your head, reflect inwardly, be in accord
with the mind essence, and enlighten the consciousness?
Just step into the path of liberation, complete the perfection
of wisdom, and live in normal life with pure mind and its
profound manifestations.

7

Bài Văn Trữ Từ Tự Răn

Ngày tháng nước chảy
Giàu sang mây trôi.

Gió lửa tan rồi
Trẻ già thành bụi.
Hồn phách lìa, sắc thân như mộng

Cuộc mưu sinh, con rối kéo lôi,
Hằng ngày đùa, đưa tay bắt bóng.

Hạc cưỡi cao đầu đỏ có thừa
Cá vũ môn đuôi hồng chẳng đổi.

Chẳng quay đầu, hồi quang phản chiếu
Hợp tâm yếu, thức tánh thông minh.
Cầu giải thoát, chánh giác viên thành
Nơi trần tục, tâm thanh diệu dụng.

In dreams, things are made;
When awakened, you see all things are truly emptiness.
In dreams, scenes come up, rough and smooth;
When awakened, you see not even a strand of hair or silk.

The pure mind has neither spot nor blemish.
The enduring body has neither past nor future.

Colors of the spring flowers all radiate beautifully.
Images of the autumn moon all are perfectly round.

When thoughts of holy and unholy tie you up,
you go against the truth.
When not a trace of birth and death clings in your mind,
you will suddenly realize the original nature.

When a flash of sensation comes up, the three hells appear.
When a tiny thought arises, the six paths* follow.

From the flow of the seven consciousnesses*, like and dislike
feelings emerge.
From the destruction of the three poisons*, neither true nor
false exists.

Trong mộng tạo tác
Thức rồi đều không.
Trong mộng tạo, sanh thô sanh tế
Tỉnh giấc rồi, không mảy tóc kể tơ.

Tâm thanh tịnh chẳng nhớ chẳng bỏn
Thân kiên cố không trước không sau.

Sắc xuân hoa đóa đóa tươi hồng
Trắng thu bóng tròn tròn viên diệu.

Buộc niệm phàm thánh
Chỉ hiểm là trái hăn tướng chân.
Lòng quên tử sanh
Liền liễu ngộ xưa nay tánh thật.

Còn mảy tình tam đồ báo ứng
Tơ hào niệm lục đạo tiếp nhân.
Tùy bày thức có chán có ưa
Phá ba độc không chân không vọng.

Clinging to the image of a self or of a person is very hard to be tamed,
tossing you into the four forms of birth endlessly.
The three poisons of desire, hatred and ignorance draw you into fighting,
flushing you into the nine kinds of birth continuously.

If you follow the ignorance, you will waste this body of the four elements.
If you skillfully transform the impure organs of sense, you will enter the samadhi of True Suchness.

Dualistic views are upside-down, throwing nets in high mountains to try to catch fish.
One suchness is serene and extinguishing, being realized by one who rides donkey backward to the shore of enlightenment.

If your mind is not partial, you are unmoved despite all malicious attacks.
When others malign you, it's just like they start a wood fire to try to burn the sky;
You see that and feel pathetic toward them.

Tướng nhân ngã khó thâm khó nhiếp
Kiếp hà sa luân hồi tứ sanh.
Tham sân si cùng đấu cùng tranh
Số tăng-kỳ lang thang chín loại.

Nhận hưởng theo khuôn phép vô minh
Luống uống mất sắc thân tứ đại.
Khéo chuyển đổi các căn hữu lậu,
Liền chứng vào chánh định chân như.

Điên đảo nhị kiến
Là đem lưới bủa cá đầu non.
Tịch diệt nhất như
Cối ngược lừa tiến lên bờ giác.

Trong lòng nếu không thiên không đảng
Tai mặc nghe người mắng người chê,
Cầm lửa đốt trời luống tự nhọc
Mắt được thấy là xót là thương.

Killing false thoughts to search for one suchness
is like shouting loud to try pressing down the echoes.
Dropping affliction to search for nirvana
is like running into the sunshine to hide away from the fearful
shadows.

You have no way to escape the shackles of fame and wealth,
if your mind jumps like a restless monkey and your thoughts
gallop like a wild horse.
You will enjoy the freedom away from mistreatment by the
Hell Deity, if you return to the place of enlightenment.

Always see the impermanence is flowing swiftly,
never have a step backward, and finally triumph over the six
outlaws.
Ignite in your mind the fire of right concentration to burn all
afflictions,
and realize the complete nirvana.

If you want to net a phoenix, don't follow the flight of
sparrows.
Now you want to hook a shark, don't mind about the toads.

Cầu chân như mà đoạn vọng niệm
Dường la to để át tiếng vang.
Bỏ phiền não mà giữ Niết-bàn
Tợ sợ bóng chạy vào nắng trốn.

Chợt vậ theo tâm viên ý mã
Khó tránh khỏi lợi buộc danh ràng.
Không quay về Tổ vức đạo tràng
Đâu tránh khỏi Diêm vương ngục tốt.

Đem bốn chữ “vô thường nhanh chóng”
Không thối chuyển, sáu giặc dẹp yên.
Nhóm lửa hồng chánh định đốt tiêu,
Chứng vào được Vô dư Niết-bàn.

Giăng lưới lớn bủa bắt phượng hoàng
Chớ buông chí theo loài chim sẻ.
Nay muốn câu cá ngạ cá kinh
Đừng bận bịu ểnh ương ếch nhái.

With palms folded together respectfully,
I offer this poem to dharma brothers and everyone,
for each of us in the human realm is already divine and holy.
Please read and go forward.

Shout!

(NOTES:

- souls and spirits: many Vietnamese in the old time believed that every human had three ethereal spirits and seven corporeal spirits. Tue Trung Thuong Sy sometimes wrote with words familiar to his readers in daily life, and then showed the Way of Buddhism with his own poetic style.
- six paths: six directions of reincarnation – hell-dwellers, hungry ghosts, animals, asuras, human beings, and heavenly beings.
- seven consciousnesses: the perceptions of sight, hearing, touch, smell, taste, discriminating thoughts, and self-grasping mind.
- three poisons: desire, hatred, and ignorance.
- four forms of birth: birth from the womb, the egg, the moisture, transformation.
- nine kinds of birth: birth from the womb, the egg, the moisture, transformation; born into heavens of form, of non-form, of thought, of non-thought, of neither thought nor non-thought.)

Chấp tay trân trọng
Bè bạn anh em!
Hoặc mỗi người có thánh có linh
Nên ghé mắt nhìn xem tiến tới.

Chao!

(Bản dịch HT Thanh Từ)

(GHI CHÚ:

- hồn phách: nhiều người Việt thời xưa tin rằng mỗi người có ba hồn và bảy phách. Tuệ Trung Thượng Sĩ đôi khi dùng các chữ quen thuộc với độc giả của ngài trong đời thường, và sau mới trình bày Phật Pháp bằng ngôn ngữ đầy thi tính của ngài.
- lục đạo: sáu cõi để tái sinh – địa ngục, ngạ quỷ, súc sanh, a-tu-la, người, và trời.
- bảy thức: nhận thức của mắt, tai, xúc chạm, ngửi, nếm, ý và tâm chấp ngã.
- ba độc: tham, sân, và si.
- tứ sanh: thai sanh, noãn sanh, thấp sanh, hóa sanh.
- chín loại: thai sanh, noãn sanh, thấp sanh, hóa sanh; sanh vào cõi trời hữu sắc, vô sắc, hữu tưởng, phi tưởng, phi tưởng phi tưởng.)

8

The Weather

Don't ask where birth and death come from.
In accord with causative factors, the weather takes shape naturally.
The clouds over mountain must form as the mountain peaks.
The water flowing over bedrock slabs can not make the sound of waterfall.
Following the spring every year, flowers smile.
Greeting the dawn every morning, roosters crow.
One who realizes the face of mother will understand that heavenly and human beings are all false names.

8

THỜI TIẾT AN ĐỊNH

Sanh tử do đâu chớ hỏi han
Nhân duyên thời tiết tự nhiên thành.
Mây núi nào không thể mây núi
Nước khe đâu có tiếng đổ ghềnh.
Năm tháng hoa tùy xuân nở rộ
Đêm đêm gà gáy lúc canh năm.
Ai hay nhận được gương mặt mẹ
Mới hiểu trời người thả giả danh.

(Bản dịch HT Thanh Từ)

9

Preserving the Truth

That is enough: My body is so frail.

That's not about whether an old crane avoids flocks of chicken.

Thousands of blue, and ten thousands of green scenes
would lead you astray from the home country.

At a corner of the ocean and at an edge of the sky,
I am preserving the truth now.

9

DƯỠNG CHÂN

Thân hình suy yếu kể đủ chẳng?

Hạc lão tránh gà việc chẳng can.

Ngàn xanh muôn tía lắm hương quốc

Góc biển chân trời để dưỡng chân.

(Bản dịch HT Thanh Từ)

10

Entering the Dust Realm

With the golden light shimmering on eyelashes,
I stride into the dust realm,
playfully at times jump into a horse's womb in a northern
village,
and at times enter a donkey's fetus at an eastern house.
Once in a while, I swing the gilded staff to chase away the
mud ox,
or throw the iron chain to subdue the stone tiger.
Some day, frost and ice will melt away,
and then hundreds of flowers will bloom again.

10

VÀO CÁT BỤI

Xăm xắm cất bước vào bụi đời
Vàng óng đầu mi, mở khơi khơi.
Xóm bắc rong chơi vào bụng ngựa
Nhà đông cười nói nhập thai lừa.
Roi vàng đánh đuổi trâu đất chạy
Dây sắt lôi đầu cọp đá về.
Rồi một ngày mai băng giá hết
Trăm hoa như cũ rộn xuân đài.

(Bản dịch HT Thanh Từ)

11

All Things Return to Suchness

Existence arises from emptiness, interconnecting with emptiness.

Existence and existence, emptiness and emptiness – all are the same.

Affliction and bodhi originally don't differ from each other.

True suchness and false thoughts all are emptiness.

Your body is like a fake scene; and karma, like its shadow.

Your mind is like the wind; and nature of the mind, like grass 'bong' flying about in the wind.

Don't ask about death, birth, devil and Buddha.

All stars point to the north, and all rivers flow to the east.

11

MUÔN VIỆC VỀ NHƯ

Từ không hiện có, có không thông

Có có không không rốt cuộc đồng.

Phiền não Bồ-đề vốn chẳng khác

Chân như vọng niệm thấy đều không.

Thân như cảnh huyễn, nghiệp như bóng

Tâm tợ gió đưa, tánh tợ bông.

Đừng hỏi tử sanh, ma với Phật

Các sao hướng bắc, nước về đông.

(Bản dịch HT Thanh Từ)

12

Life is Illusionary

Forming, varying, and dissolving -- like clouds in the sky,
your whole life is just a dream.

The night dew washes summer away, and helps lotus
budding.

The early wind carries spring along, and greets flower 'mai'
blooming.

After the moon goes down behind the western mountains, its
image vanishes.

Following the river to flow east to the sea, waves don't turn
back.

Once gathering in the yards of wealthy families,
the sparrows now scatter in all directions after all the wealth
is gone --

You see that.

12

THỜI ĐỜI HƯ DỐI

Vân cầu đổi thay lấm vẻ mà
Mơ màng gởi trọn giấc Nam Kha.
Sương vừa rửa hạ, sen đang nụ
Gió mới mời xuân, mai đã hoa.
Trăng khuất núi tây, không còn bóng
Nước trôi đông hải, sóng đã qua.
Anh xem đàn én lầu Vương Tạ
Nay đến làm thân với mọi nhà.

(Bản dịch HT Thanh Từ)

13

Responding Poem to the District Chief

Although following the steps of Tu Minh Cuong,
I like both the Medicine King and the Devil King.
Living among the unlightened, be the true enlightened one;
Searching in the unthinkable realm, understand the profound
mind.
The ignorant want to ask for the longevity medicine;
The wise don't seek even the deathless drug.
The water is cold now: fish don't seek food;
Then both fishing tackle and net are forgotten.

(NOTES. * After resigning as a mandarin in eighth-century China, Ha Tri Chuong took new name as Tu Minh Cuong, and retreated away from the crowds. Tue Trung, in this responding poem to the District Chief, explained why he had resigned as a governor.

* Buddha is also called as the Medicine King, who cures those suffering from desire, hatred and ignorance. The Devil King personifies the forces of desire, hatred and ignorance.)

13

HỌA THƠ QUAN HUYỆN

Đã từng nổi gót Tứ Minh Cuồng
Ưa mền Y Vương với Quỷ Vương.
Trong chưa giác ngộ chân giác ngộ
Chỗ khó nghĩ bàn khéo nghĩ bàn.
Căn hèn muốn hỏi “trường sanh thuốc”
Tác giả (1) đâu cần “bất tử phương”.
Cá chẳng tìm mồi, nay nước lạnh
Đồng thời nơm, lưới thả đều quên.

- (1) Đáng lý là tác giả, chỉ cho người đạt đạo thì mới đúng ý của bài thơ. Nhưng trong bản chữ Hán in là tác giả nên chúng tôi vẫn để tác giả. [Chú thích này là của Thiền Sư Thích Thanh Từ.]

(GHI CHÚ. * Sau khi từ chức quan thời thế kỷ thứ 8 ở Trung Quốc, ngài Hạ Tri Chương lấy tên là Tứ Minh Cuồng và lui về ẩn dật. Ngài Tuệ Trung, trong bài họa thơ quan huyện này, giải thích vì sao ngài từ chức quan.

* Đức Phật còn được gọi là Đấng Y Vương, người chữa chúng sinh thoát khổ của tam, sân và si. Quỷ Vương là hiện thân sức mạnh của tham, sân và si.)

14

Responding Poem to Hung Tri Thuong Vi Hau

The wind of Zen is neither preceding nor succeeding.
Original essence is suchness -- just suchness in nature.
In Thieu That Cave, Bodhidharma sat for nine years without a word.
At Hoang Mai midnight, the Fifth Patriarch symbolically gave dharma transmission to Hue Nang.
If your mind has no thought, don't worry about the karma of speech anymore;
there is no need to choose among words.
Replying to the honorable lay leader Tran,
the night cry of a wild goose echoes through foggy skies.

14

HỌA THƠ HƯNG TRÍ THƯỢNG VỊ HẦU

Thiên phong không trước cũng không sau
Bản thể như như sẵn vậy nào.
Thiếu Thất chín năm không một tiếng
Hoàng Mai đêm giữa tạm riêng truyền.
Tâm cơ chẳng dính tơ hào niệm
Khẩu nghiệp nhọc gì chọn lựa lời.
Vì bảo Nguyên quân Trần Xử Sĩ
Nhận khuya một tiếng, hết đêm mù.

(Bản dịch HT Thanh Từ)

15

Admiration for Tran Thanh Tong

He understands the heart of all Buddhist Scriptures in the Dragon Palace, and masters the Holy Teaching at high level, shining among the ancient and present.

His palm is open, and shows the jewel of Buddha mind.

His eyes pierce through deep water, seeing on the floor of ocean the needle – the Patriarch's intention.

15

TỤNG ĐẠO HỌC TRẦN THÁNH TÔNG

Thánh học cao minh tột cổ kim

Kho rỗng sâu suốt tận hoa tim.

Thích phong đã được mở tay báu

Tổ ý đâu không thấu kim chìm.

His wisdom surpasses the Zen gate, reaching to top of the Thieu That Mountain.

His compassion exceeds the ocean of scriptures, and threads through to Oai Am King*.

Worldly people only see that thousands of mountains are beautiful.

Who is listening to the monkey's deep voice from deep caves?***

(NOTES.* Oai Am King (Sanskrit: *Bhisma-garjita-ghosa-svara-raja*) is the name of ancient Buddhas who existed before the universe was born. Oai Am King means the king with the awe-inspiring voice. Look around, and you could see that the world is born and reborn instantly and endlessly in front of your eyes: where is the ancient Buddha in front of your eyes?

** The mind is jumping around like a monkey, chattering and inviting affliction; however, when that monkey stops chattering, a profound voice should be heard.)

Trí vượt cửa thiền thông Thiệu Thất
Tình siêu biển giáo thấu Oai Âm.
Người đời chỉ thấy ngàn non đẹp,
Ai lắng hang sâu tiếng vượn trầm.
(Bản dịch HT Thanh Từ)

(GHI CHÚ. * Oai Âm Vương: tên của các vị cổ Phật trước khi cõi này hình thành. Oai Âm Vương có nghĩa là vị vua có tiếng nói đầy uy lực. Bạn hãy nhìn quanh, và bạn có thể thấy rằng thế giới này được sinh và tái sinh chớp nhoáng và vô tận trước mắt bạn: vị cổ Phật ở nơi đâu trước mắt bạn?

** Tâm nhảy lung tung như một con khỉ, nói khọt khẹt và mời gọi khổ tới hoải; tuy nhiên, khi con khỉ ngưng hết mọi lời, một âm thanh sâu thẳm cần được lắng nghe.)

16

Taming the Mud Ox

I am all alone taming the mud ox,
pulling its nose string, and keeping it on the path constantly.
Coming to Tao Khe, I will set the ox free.
Do you see endless waves are traveling and rolling the round
ball?

(NOTES. * The ox is a symbol for the mind. When the mud
ox runs into a river and dissolves away, all thoughts vanish
and the emptiness nature of the mind will be realized.)

16

CHĂN TRÂU ĐẤT

Một con trâu đất, một mình chăn
Xỏ mũi lôi về chẳng khó khăn.
Đem đến Tào Khê buông thả quách
Mênh mông nước chảy đánh cầu tròn.

(Bản dịch HT Thanh Từ)

(GHI CHÚ. * Con trâu là biểu tượng cho tâm. Khi con trâu đất
chạy xuống sông và tan biến, tất cả các niệm cũng biến mất, và
tánh không của tâm sẽ được chứng ngộ.)

17

Fond of Rivers and Lakes

My first love of travel over lakes and seas is still fresh.
Like an arrow and like a weaver's shuttle, the days and
months fly fast.
The cool wind and bright moon are enough for me to live.
I have so much with green mountains and blue waters here --
sailing a boat over rippling waves in the morning,
and playing a bamboo flute to breeze the fog in the afternoon.
There is not a trace now from Ta Tam,
who left only an empty boat on a ridge of sand.

17

VUI THÍCH GIANG HỒ

Tâm xưa hồ hải chứa từng khuây
Ngày tháng như tên đường tợ thoi.
Gió mát trăng thanh sanh kể đủ
Non xanh nước biếc nếp sóng đầy.
Sáng sớm gương buồm băng nước thẳm
Chiều nâng sáo thổi cợt khói mây.
Tạ Tam nay đã không tin tức
Để chiếc thuyền tro bãi cát này.

(Bản dịch HT Thanh Từ)

18

Something Unusable

Take off your clothes, if you live in a nudist country.

It's not that you drop the etiquette, but to adapt to circumstances.

While a bald-headed woman uses her gold hairpin as a hanger,

a blind man uses his precious eyeglass as a cup lid.

While buffaloes don't listen to melodious stone chimes,
elephants don't appreciate precious jewel garlands.

Oh ho! For the most profound music,
you have to melt down all the gold and cast a **Tu Ky**.

(NOTES.* Living in the Spring and Autumn Period, around 6th century BC, Tu Ky (Chinese: Ziqi) was one of the most famous aesthetes in China. When the musician Ba Nha (Boya) played the qin and reached high notes to describe the mountains, Tu Ky said he saw the Moun Tai Shan appearing; when Ba Nha played the sound of a violent stream, Tu Ky said he saw the rivers rushing to the sea. After Tu Ky died, Ba Nha smashed his musical instrument and never played again.)

18

VẬT KHÔNG TÙY NGƯỜI

Ở xứ lỏa thân cởi áo đi

Phải đâu bỏ lễ, chỉ tùy nghi.

Trâm vàng mụ sói treo làm móc

Gương báu lão mù lấy đặt ly.

Trâu chẳng thèm nghe đàn ngọc thảo

Hoa trang anh lạc, voi biết gì.

Hỡi ôi! Một khúc đàn huyền diệu

Nên lấy vàng ròng đúc Tử Kỳ.

(Bản dịch HT Thanh Từ)

(GHI CHÚ. * Sống trong thời Xuân Thu, khoảng thế kỷ thứ 6 trước Tây Lịch, Tử Kỳ là một trong những người cảm nhận nghệ thuật nổi tiếng nhất ở Trung Quốc. Khi nhạc sĩ Bá Nha chơi đàn tranh và dùng âm vực cao để mô tả các ngọn núi, Tử Kỳ nói là nhìn thấy Núi Thái Sơn hiện ra; khi Bá Nha mô tả âm thanh của một ngọn suối chảy xiết, Tử Kỳ nói là nhìn thấy các dòng sông chảy tràn ra biển. Sau khi Tử Kỳ chết, Bá Nha đập vỡ đàn, và không bao giờ chơi đàn nữa.)

19

A Visit to Zen Master Tang Dien

Don't need to live in royal luxury or in deep forests.
Eventually, you can calm your mind in any place.
People all see a thousand mountains shining.
Who hears the monkey's deep voice from deep caves?

19

VIỆNG ĐẠI SƯ TĂNG DIỄN

Chẳng cần cửa tía, chẳng cần rừng
Rốt cuộc chỗ nào chẳng an tâm.
Thế nhân trọn thấy ngàn non sáng
Mấy kẻ lắng nghe tiếng vượn trầm.

(Bản dịch HT Thanh Từ)

20

**Visiting Zen Master Phuoc Duong, Asking about His
Illness**

When the wind blows the water, the waves appear;
When the fire reaches the wood, the flame flares up.
Now you know the four elements have no boundaries.
Keep pace with the flow, despite the mountain of swords.

20

THĂM BỆNH ĐẠI SƯ PHƯỚC ĐƯỜNG

**Gió, nước gặp nhau sóng dấy lên
Lửa, cây chạm phải chòm lửa bùng.
Mới hay bốn đại không ranh giới
Núi kiếm mặc tình men theo dòng.**

(Bản dịch HT Thanh Từ)

21

Homage to Zen Master Tieu Dao at Phuoc Duong

I now live in a deep rural village,
far away from the aura of Master.
Like the stars of dawn and dusk, Master and I drift apart;
However, my mind always stays with Master
as in a mirror appearing a couple of phoenix.
Expressing gratefulness to Master for teaching me the Way,
I have since leisurely sung the song of the Unborn.
Now quietly putting words into a poem of praise,
I respectfully make offering to the dharma seat.

I live clumsily here, always keeping in mind the four great
debts. Despite I'd had awkward thoughts, Master showed me
the essence of thoughts.

My mind now is simple; alone, I now keep an inch of direct
mind.

21

LỄ THIỀN SƯ TIÊU ĐẠO Ở PHƯỚC ĐƯỜNG

Hằng xa phong thái,
Ở chốn hoang thôn.
Thân tuy ngoài cõi Sâu với Thương
Ý vẫn trong gương loan và phượng.
Nhàn nhã ngâm khúc vô sanh
Hầu đáp ơn thầy mớm sữa.
Trộm có lời thơ tụng
Cúi dâng lên pháp tòa:
Thân tuy quê kịch ngụ nơi này
Bốn trọng ân nào dám lãng khuây.
Ý vụng sớm nhờ thêm ý khí
Lòng tàn riêng giữ tắc lòng son.

When the spring comes, I view the cherry trees blooming.
When the wind breezes, I hear the bamboo leaves trembling.
Previously, I came to see Master, and asked all things;
Now, I just want to invite Master to play the no-string harp.

Sending my best regards to the old sage,
I wish for Master a life of elegance, health and longevity.
Having willed to sacrifice body just like Hue Kha*,
Master's given the dharma transmission -- all skin and marrow.
I wish for Master, just like Trieu Chau**, a long life as turtle and crane.

Thus it's known that Buddha is living among human folks.
Hence it's no surprise when a lotus blooms in fire.

Respectfully, this poem of praise is made as an offering to Master.

Wishing Master not to reject this little gift.

Xuân về ngắm rỗng hoa đào nở
Gió thổi nghe hờ tiếng trúc lay.
Ngày trước đến nhà thăm hỏi hết
Không dây nay thỉnh đạo cung đàn.

Tạm qua thăm hỏi Cổ chùy thiền
Tướng mạo mười mười khỏe lại bền.
Huệ Khả thân buồn, da tủy ký
Triệu Châu tuổi thọ, hạc qui niên.
Nên biết thế gian người có Phật
Lạ gì lò lửa nở hoa sen.
Trân trọng dâng lên lời tụng hứng
Chớ từ chút ít lễ vật hèn.

(Bản dịch HT Thanh Từ)

22

The Scenery of Phuoc Duong

Here the scenery of Phuoc Duong --
where the Zen breeze cools off,
the fence tilts wildly, the young bamboo shoots grow thinly,
the gate remains serene, and the cypress trees stand still.
While it's not time for the sages to appear,
this primeval forest is where the rare animals stay hidden.
Someday the Buddha sun will rise,
the cherry trees will bloom,
and the gate will shine bright in the light of spring.

22

CẢNH VẬT PHƯỚC ĐƯỜNG

Phước Đường cảnh trí chính là đây
Nương ngọn gió thiền mát mẽ thay.
Dậu đổ tiêu sơ măng mọc ốm
Cổng sân tịch mịch rặng tùng gầy.
Chưa gặp thời lành, hiền thánh hiện
Khá vui thú quý ẩn rừng này.
Sớm muôn trời già khai Phật nhật
Cửa vào đào lý cột xuân quang.

(Bản dịch HT Thanh Từ)

23

A Poem to Dharma Master Thuan Nhat

The dharma body is serene and extinguishing;
however, your physical body is here.
Sitting still at night, you enter the world of dream.
Though not traveling the way of Patriarch Zen,
you are a regular attendee at the palace of Dharma King.
If you are lazy to take a holy stride on the unborn way,
you will impurely be born again as earthly or heavenly
beings.
If you meet an enlightener and hear the profound meaning,
you will see yourself as walking on Thien Tan Bridge and
watching the circus monkeys.

23

TẶNG PHÁP SƯ THUẦN NHẤT

Pháp thân tịch diệt, sắc thân còn
Đêm lặng canh ba vào mộng hồn.
Ví chữa rong chơi Thiền Tổ Vực
Cũng từng qua lại Pháp vương môn.
Vô sanh đường Thánh lười tiến bước
Hữu lậu trời người cam kết tròn.
Nếu gặp tác gia bàn diệu chỉ
Thiên Tân bến ấy dấy hồ tôn.

(Bản dịch HT Thanh Từ)

24

**Making Fun of Zen Master Tri Vien For Reading
Scriptures and Explaining the Way**

With brush as rod, ink as bait, and reason as boat
-- amid the wind and waves, he sails over the sea of study.
I now praise Tri Vien, who swings a rod
and dreams of catching a big dragon in the year of the mule.*

(NOTES. * The twelve-year animal cycle has not anything related to the mule. Tue Trung made fun of his friend Tri Vien, who believed that the Way could be learned from books.)

24

**ĐÙA THIỀN SƯ TRÍ VIỄN XEM KINH
GIẢI NGHĨA**

Mực mỗi thorn ngát, bút làm cần
Biển học sóng đùa, lý là thuyền.
Khen ngợi Viễn Công từng câu thả
Rồng to bắt được, phải năm lừa.

(Bản dịch HT Thanh Từ)

(GHI CHÚ. * Trong mười hai con giáp, không hề có năm lừa. Ngài Tuệ Trung chỉ giễu người bạn là sư Trí Viễn, người tin rằng có thể học Tông Môn qua kinh sách.)

25

In Memory of the Late Master

An unborn song is just concluded.

A staff is just held horizontally for the way home.

Is there a place for one who stepped forward from the top of
the pole?

Riding a mud ox, leisurely traveling backward.

25

ĐIỆU TIÊN SU'

Một khúc vô sanh hát vừa im

Vác ngang cây gậy về cố hương.

Đầu trên qua khỏi nơi nào có

Trâu đất tha hồ cỡi ngược lên.

(Bản dịch HT Thanh Từ)

26

Advising People to Enter the Way

Then spring now autumn, the four seasons revolve.
Then young now old, you see the hair turn white.
Then wealth and nobility, now it's just a long dream.
Years and months go by, carrying ten thousand pecks of sorrow.
In the path of suffering, the wheel of rebirth rolls endlessly.
In the river of passion, we swim like bubbles forming and popping.
Now coming to the right place to learn the Way,
why don't you touch your nose?
See that this is your very good chance of a million lifetimes.

26

KHUYÊN ĐỜI VÀO ĐẠO

Thời tiết xoay vần xuân lại thu
Xăm xăm tuổi trẻ đã bạc đầu.
Giàu sang nhìn lại một trường mộng
Năm tháng ôm sông muôn học sầu.
Nẻo khổ luân hồi xe chuyển bánh
Sông yêu chìm nổi tợ bọt chùm.
Gặp trường chẳng chịu sờ lên mũi

Muôn kiếp duyên lành chỉ thế thôi.

(Bản dịch HT Thanh Từ)

27

A Dharma Talk

Stop searching for Thieu That and Tao Khe.

The essence of mind is always luminous, never dusky.

The ancient moon illuminates, discriminating neither near nor far.

The lofty wind breezes, discriminating neither high nor low.

Affected by environment color, the autumn light is either black or white.

Despite muddy water, the lotus flower blooms fragrantly and rosily.

Just sing the profound song from your original mind.

Don't search elsewhere – despite East, West, South and North.

27

BẢO CHÚNG

Thôi tìm Thiệu Thất với Tào Khê

Thể tánh sáng ngời chữa từng mê.

Trăng cổ chiếu soi nào cận viễn

Gió trời thổi mát thấp cao chê.

Ánh thu đen trắng tùy duyên sắc

Sen nở thơm hồng bùn chẳng hề.

Diệu khúc xưa nay cần cứ hát

Chớ tìm nam bắc với đông tây.

(Bản dịch HT Thanh Từ)

28

Another Dharma Talk

People like the false, and dislike the truth; however, true mind and false mind are also dusts of the mind.

If you want to jump beyond to reach the other shore,
just observe the young child here, and see the ancient face.

28

BẢO CHÚNG

Người đời ưa vọng chẳng ưa chân
Chân vọng tâm kia cũng là trần.
Cốt muốn nhảy thẳng lên bờ ấy
Hãy tham đồng tử đang có đây.

(Bản dịch HT Thanh Từ)

29

A Discourse to Learners

You learners hesitate in front of so many directions.
Polishing a tile to make a mirror only wastes your time.
You should stop relying on other people's entrances.
A ray of spring light makes flowers blooming everywhere.

29

BẢO HỌC GIẢ

Học giả rồi bời biết là sao
Luống đem gạch ngói uổng công mài.
Bảo anh thôi chớ nương cửa khác
Một điểm ánh xuân chốn chốn hoa.

(Bản dịch HT Thanh Từ)

30

Inspired

Sitting still at home, and having no words,
I leisurely view a plume of smoke hovering over Con Luan
Mountain.
Feeling relaxed, and having no thoughts in mind,
I don't give care for either Zen or controlling thoughts.

30

CHỢT HÙNG

Trong nhà ngồi thẳng lặng không lời
Nhàn ngắm Côn Luân mảnh khói trôi.
Đến khi nghe nhọc tâm liền bật
Chẳng cần nhiếp niệm chẳng cần thiền.

(Bản dịch HT Thanh Từ)

31

The Cypress at a Ravine

I love so much the green cypress planted years ago.
Don't complain that the steep ground tilts the cypress.
Don't wonder that there is not a pillar made from this cypress
wood yet.
Wild grass and field flowers are full in front of my eyes.

31

CỘI TÙNG ĐÁY KHE

Rất thích tùng xanh trồng mấy niên
Chớ than thế đất khiến tùng nghiêng.
Cột rường chưa dựng người đừng lạ
Cỏ nội hoa ngàn mắt hiện tiền.

(Bản dịch HT Thanh Từ)

32

Away from Dust

Having lived with desires has made us suffering.
Throw away all dust now, break free from the world of
desires now.
Drop your hands, then go beyond to the land of Buddha and
patriarchs.
Once and for all, make all clean – once and for all.

32

XUẤT TRẦN

Đã từng vật dục khiến lao đao
Buông hết trần ai thoát khỏi nào.
Bên ấy thông tay siêu Phật, Tổ
Một lần phải giữ trắng phau phau.

(Bản dịch HT Thanh Từ)

33

The Great Way Is Not Difficult

The great way is not difficult; don't say it's difficult.

Turning your head, and transforming your mind lead you further astray.

Using mind to search for mind is like getting hooked.

Just like a fish jumping over the bamboo rod.

33

ĐẠO LỚN KHÔNG KHÓ

Đạo lớn không khó đừng bảo khó

Quay đầu chuyển nảo càng mịt mờ.

Đem tâm lại nhắm câu tâm ấy,

Giống hệt cá con nhảy ngọn tre.

(Bản dịch HT Thanh Từ)

34

The Ultimate Mind

The ultimate mind has neither appearance nor form.
Even bright eyes like dragon's jewels can not see it.
Do you want to see the true face of the ultimate mind?
Ha ha! Just hear the third watch drum at noon.

34

TÂM VƯƠNG

Tâm vương không tướng cũng không hình
Mắt tợ ly châu vẫn chẳng minh.
Muốn biết loại này chân diện mục
Ha! Ha! giữa ngọ là canh ba.

(Bản dịch HT Thanh Từ)

35

Setting Free the Ox

Coming to Qui Son inspiredly, I have a best friend now.
Living in the wild, I enjoy taming the ox.
The King has the kindness vast as the ocean;
however, I am happy with the water and grass here in
springtime.

35

THẢ TRÂU

Chợt hứng non Qui được bạn thân
Đồng hoang cam nhận kẻ mục đồng.
Quốc vương ơn đức rộng như bể
Tùy phận đôi phần nước cỏ xuân.

(Bản dịch HT Thanh Từ)

36

Writing for the Temple

Coming at the gate of the temple just few moments,
I swayed the brush vertically and horizontally, and finished
the Zen poem fast.

The new year is coming, and the brush is so sharp.
Buddha of the three realms is not like this.

36

ĐỀ TĨNH XÁ

Bước đến cổng chùa chưa phút giây
Dọc ngang kẻ tụng viết xong ngay.
Năm sang ngọn bút sao sắc lắm
Ba cõi Như Lai chẳng thể này.

(Bản dịch HT Thanh Từ)

37

Inspired to Make a Poem

Waking up from the dream, now you have to watch carefully.
For adequate conditions, things will appear
before your eyes; Beware of twilight.
Even those who've obtained the five kinds of eyes
still would mistake a bell for a jar.

37

CHỢT HỨNG

Mộng dậy cần nên xét kỹ xem
Gặp thời chạm mắt chớ tối mèm.
Dầu cho ngũ nhãn thông minh đấy
Chưa khỏi gọi chuông là hũ xem.

(Bản dịch HT Thanh Từ)

38

The Zen Staff

The staff I hold every day is able
to suddenly become a tiger or a dragon.
I handle it gently, because raising high the staff
could shatter mountains and rivers,
and because swinging it could blur the sun and the moon.
Now the three-foot Song Lam Staff is nowhere to be seen,
and the six-ring Dia Tang Staff is hard to be found.
Despite the worldly paths are so rough and rocky,
this old man has no anxiety to get over.

38

CÂY GẬY

Ngày một trong tay nường gậy rong
Bỗng dung như cọp cũng như rồng.
Nắm lên lại ngại núi sông nát
Quơ gậy, e rằng trời, trăng mờ.
Ba thước Song Lâm chỗ nào có
Sáu khoen Địa Tạng ưa khó tầm.
Dù cho thế đạo gai chông lắm
Chẳng nệ từ xưa lão chấp chùng.

(Bản dịch HT Thanh Từ)

39

Reflecting on Myself

My head is feeling burnt; my forehead, getting bruised;
and my body, wearing the golden mandarin suit.
I've lived the life of a humble horse for five years and then
seven years.
If you are truly extraordinary, why don't you
drop all things at once to soar beyond at once?

39

CHIẾU THÂN

Cháy đầu dập trán mặc kim bào
Năm bảy năm qua kiếp ngựa mao.
Vĩ thực siêu quần cùng xuất chúng
Một lần buông xuống một lần cao.

(Bản dịch HT Thanh Từ)

40

Writing for Myself

My eyes are full of the light reflected from mountains and rivers, but my brush can not show the autumn light.

The one-flow Tao Khe Stream is cool,
and the thousand-year Hung Nhi Mountain is full of green cypress trees.

A lantern could shatter the diamond lock,
and the entrance pillars could swallow prickles.

If you want to know the true meaning,
just look at Tan La, where the sun shines bright at midnight.

(NOTES. Tao Khe is the place where Huineng first gave dharma talks. Hung Nhi Mountain is where Bodhidharma sat in retreat. Tan La is the ancient name of Korea, a country lying east of China – also, implying the direction the sun rises in the morning.)

40

TỰ ĐỀ

Ánh thu có bút khó hình dung
Mắt ngắm núi sông chốn chốn đồng.
Một mạch Tào Khê lạnh ngăn ngắt
Ngàn năm Hùng Nhĩ biên biếc từng.
Lồng đèn đập phá Kim Cang khóa
Cột cái nuốt ngon gai góc trong.
Muốn biết trong đây ý đích thực
Tan La đêm giữa mặt trời hồng.

(Bản dịch HT Thanh Từ)

(GHI CHÚ. Tào Khê là nơi ngài Huệ Năng lần đầu thuyết pháp. Núi Hùng Nhĩ là nơi ngài Bồ Đề Đạt Ma vào nhập thất. Tan La là tên cổ của Triều Tiên, một nước ở phía đông Trung Quốc – cũng là ám chỉ hướng mặt trời mọc vào buổi sáng.)

41

Suddenly Enlightened

Don't say that there is a difference between existence and emptiness.

Birth and death originally come from the same water-wave flow.

Tonight's moon shines bright with the light of last night's moon.

New year's flowers bloom with the smiles of last year's flowers.

The wind blows chilly, flying swift the three periods of time and burning out fast the torch of life.

As the ants crawling on the rim of a bowl,
sentient beings take rebirths up and down in the nine realms.
Then you ask what is the ultimate way.

-- Maha Prajna Svaha.

41

CHỢT TỈNH

Đoán rằng Không Hữu chẳng khác nhau

Sanh tử vốn từ mạch sóng xao.

Trăng sáng tối qua, nay trăng sáng

Hoa cười năm mới, năm cũ hoa.

Ba đời nhanh chóng, gió đùa đuốc

Chín cõi xoay vần, kiến bò quanh.

Hoặc hỏi thế nào là cứu kính

Ma-ha Bát-nhã Tát-bà-ha.

(Bản dịch HT Thanh Từ)

42

Freedom

Constantly, the rats gnaw the string from which my life is
dangling.

I now return, and live my old age in the land of forest and
mountain.

A thatched house with a wooden stick door – that's where I
dwell in joy.

Neither right nor wrong – my mind rests in freedom.

42

TỰ TẠI

Bìm, chuột không nhân mãi mãi xâm

Lui về, già gỏi chốn sơn lâm.

Nhà tranh cửa gỗ đời thanh thoát

Không đúng không sai tự tại tâm.

(Bản dịch HT Thanh Từ)

43

Advice to Students

When a thought arises, then your mind arises.
When your mind forgets thinking, then all thoughts vanish.
If you want to know the true meaning,
see that a stone tiger is biting a golden goat.
Snap your fingers, and see heaven and earth appear;
Give a cough, and hear mountains and rivers shake.
Temporarily, the rain and wind are swirling.
When a rooster crows, the fifth watch of the night comes.

43

BẢO HỌC TRÒ

Niệm khởi tâm tâm khởi
Tâm quên niệm niệm quên.
Muốn biết ý đích thực
Cọp đá cắn dê vàng.
Đất trời ngón tay khảy
Sông núi tiếng ho khàn.
Tạm thời mưa gió động
Gà gáy canh năm sang.

(Bản dịch HT Thanh Từ)

44

Cultivate Good Karma of the West

The precious body of Amitabha Buddha is in your mind.
The dharma body is everywhere – North, South, East, West.
I see high in the sky only a lonely moon
that shines bright here the vast ocean of the Pure Land in this
autumn night.

44

BẢO TU NGHIỆP TÂY PHƯƠNG

Thân báu Di-đà ở nội tâm
Đông Tây Nam Bắc pháp thân trùm.
Bầu trời chỉ thấy vầng trăng lẻ
Trong vắt đêm thu cả biển chùa.

(Bản dịch HT Thanh Từ)

45

Free From the Worldly

Take a turn, make a jump, and leap out of the fire circle.
Entering the eye of emptiness, all things are truly emptiness.
The three realms appear vastly, and the mind shines clearly.
The moon sets in the West, and the sun rises in the East.

45

THOÁT ĐÒI

Chuyển mình một nhảy khỏi lửa vòng
Muôn việc đều không vào mắt không.
Ba cõi thênh thang tâm sáng rõ
Vàng trăng tây lặn, nhật lên đông.
(Bản dịch HT Thanh Từ)

46

Being Joyful With Rivers and Lakes

Floating on a long river, my small boat is paddled through,
away from the waterfalls and cliffs.

I hear from afar the cry of a wild goose.

The wind of autumn arises and breezes over everywhere.

46

VUI THÚ SÔNG HỒ

Sông dài thuyền nhỏ nổi lênh đênh

Chèo nhịp đẩy qua đoạn thác ghềnh.

Tiếng nhạn từ đâu đưa vắng lại

Gió thu dấy động khắp mông mênh.
(Bản dịch HT Thanh Từ)

ĐÔI CỜ

(Trả lời người hỏi)

1.

Một hôm Thầy (Tuệ Trung) rảnh rang, môn đệ theo thứ tự đứng hầu. Khi đó có vị Tăng hỏi:

- Bạch Thượng Sĩ, tôi vì việc lớn sanh tử, vô thường nhanh chóng, chưa biết thân này, sanh từ đâu lại, sau khi chết đi về đâu?

Thầy đáp:

Giữa trời dù có đôi vành chuyền

Biển cả ngại gì hòn bọt sanh.

Lại hỏi:

- Thế nào là đạo?

Thầy đáp:

- Đạo không ở trong câu hỏi, câu hỏi không ở trong đạo.

Zen Conversation

1.

One day, Master Tue Trung had free time; his students stood in rank and listened. Then a monk said, “Dear Master, I am concerned about the great matter of birth and death. Impermanence is swift; and I still don’t know where my body came from and where it will go to.”

Master said, “The two wheels take turns rising high in the sky; however, the ocean has no concern about the bubbles forming.”

The monk said, “What is the Way?”

Master said, “The Way is not in the question; the question is not in the Way.”

Lại hỏi:

- Cổ đức nói: “Không tâm là đạo” phải chăng?

Thầy đáp:

- Không tâm chẳng phải đạo, không đạo cũng không tâm.

Thầy tiếp:

- Nếu người bảo: “không tâm là đạo” thì tất cả cỏ cây đều là đạo sao? Nếu lại nói “không tâm chẳng phải đạo” thì đâu cần nói có, không. Nghe tôi nói kệ:

Vốn không tâm không đạo

Có đạo chẳng không tâm

Tâm đạo vốn rỗng lặng

Chỗ nào lại đuổi tìm?

Vị Tăng bỗng nhiên nhận ra ý chỉ, lễ bái lui ra.

The monk asked again, “The old sages said, ‘No-mind is the Way.’ Is that right?”

Master said, “No-mind is not the Way. There is neither the Way nor the Mind.”

Master then continued, “When someone says that no-mind is the Way, does that mean that all the trees and grass are the Way? If someone says that no-mind is not the Way, then he needs not to say anything about existence and emptiness. Listen to my poem here.

Originally, neither the Mind nor the Way.

There is the Way; however, that is not no-mind.

The Mind and the Way originally are void and serene.

There is not a place to be found.”

The monk suddenly understood, then bowed and moved back.

2.

Vị khác hỏi:

- Bạch Thượng Sĩ, thế nào là đại ý Phật pháp?

Thầy đáp:

Đầu tránh vỗ sóng mắt sâu bọ

Cánh bằng lướt gió ruột kiến trùng.

Lại hỏi: - Thế ấy thì học nhân được chỗ vào.

Thầy nói:

Gãi ngứa không phải người khác ngứa

Đói ăn chính thật là ông ăn.

Lại hỏi: - Thế nào là pháp thân thanh tịnh?

Thầy đáp:

Ra vào trong nước đái trâu

Chui rúc trong đồng phân ngựa.

Lại nói: - Thế ấy thì chúng nhập đi vậy.

Thầy bảo:

- Không niệm nhớ nhớt là thân thanh tịnh. Nghe
tôi nói kệ:

Xưa nay không dơ sạch

Dơ sạch thấy tên sông.

Pháp thân không ngăn ngại

Nào sạch lại nào dơ.

2.

Another monk asked, “Dear Master, what is the core meaning of Buddhism?”

Master replied, “The sea turtle watches constantly with its insectival eyes, despite the waves are pounding on its head. The eagle flies high upon the wind, though its intestine is small as those of ants and earthworms.”

Monk asked, “If so, this learner’s got in.”

Master said, “You yourself must scratch to take your itch away. You yourself must eat to take your hunger away.”

Monk asked again, “What is the pure dharma body?”

Master said, “Getting in and out the cow urine, hiding in the horse dung.”

Monk asked, “So how could we realize that?”

Master said, “Have no impure thoughts; that is the dharma body. Listen to my poem here.

Anciently and now, there is neither purity nor impurity. Purity and impurity are just plain names.

The dharma body is not restricted -- thus neither purity nor impurity.”

3.

Lại hỏi:

- Tổ Qui Sơn nói: “sau trăm năm, lão tăng đến dưới núi làm con trâu”, ý chỉ thế nào?

Thầy đáp:

Nếp đỏ mỗ thừa hạt anh vũ,

Ngô đồng biếc đậu cành phượng hoàng.

Lại hỏi:

- Xưa Thái tử Tất-đạt-đa vào miếu thiên thần, tượng thần sụp lạy dưới chân việc ấy thế nào?

Thầy đáp:

Xòe năm vắn một bàn tay

Ấn mắt thấy ngàn sai khác.

3.

Then monk asked, “Patriarch Qui Son said, ‘After I die, I will take rebirth as a buffalo at the foot of the mountain.’ What did that mean?”

Master said, “The red sticky rice pecks the remaining parrot bird grains. The green maple tree perches on a phoenix branch.”

Monk asked again, “One day, the Prince Siddhartha entered a shrine of a god. The god appeared and prostrated before the Prince. What was that?”

Master said, “Closed fist, or open hand – just the same one hand. When you rub the eyes, you will see thousands of different things.”

4.

Có vị hỏi:

- Ngài Nam Tuyền bán mình, ý chỉ thế nào?

Thầy đáp:

- Chính lúc chưa bán mạng, ý chỉ thế nào?

Vị Tăng lặng câm. Thầy nạt đuổi ra.

4.

A monk asked, “One day, Nam Tuyen said he was selling his body. What did that mean?”

Master said, “You should look at him before he said he was selling his body. What did that mean?”

The monk had no words to say.

Master shouted, and told the monk to leave the hall.

5.

Có vị hỏi:

- Hòa thượng Thủy Lão mới đến tham vấn Mã Tổ, hỏi về “ý Tổ sư từ Ấn Độ sang”. Mã Tổ đập một đập té nhào. Thủy Lão đứng dậy liền đại ngộ, vỗ tay cười to: Hả! Hả! Là ý thế nào?

Thầy đáp:

Cái đập của voi lớn. Không phải lừa chịu nổi.

Lại hỏi:

- Sau này Thủy Lão dạy chúng, nói: “từ khi ăn cái đập của Mã Tổ đến ngày nay cười mãi chẳng thôi”, lại là sao?

Thầy đáp:

- Tiếng gầm rống của sư tử thật, đâu phải tiếng kêu rú của dã can.

Lại thưa:

- Tôi không hiểu.

Thầy dùng kệ chỉ dạy:

Một đập ngã nhào

Ai hay tìm xét.

Đứng dậy cười to

Lại sanh buồn thâm.

Cần hiểu Tây sang

Ngựa tơ ăn cỏ.

Vị Tăng lễ bái, lui ra.

5.

A monk asked, “When the Venerable Thuy Lao came to see Ma To and ask about the intention of the Patriarch who had come from India, Thuy Lao received a kick from Ma To and fell to the ground. Thuy Lao arose, got a sudden great awakening, applauded by clapping hands, and laughed loudly, ‘Ha ha! Ha ha!’ What did that mean?”

Master said, “A stomp from a large elephant. How could a donkey stand it?”

Monk asked again, “Thuy Lao later taught his students, saying, ‘Since I received a kick from Ma To, I have laughed out loud unstoppably.’ What did that mean?”

Master said, “The lion’s roar is different from the howls of a jackal.”

Monk asked again, “I don’t understand.”

Master said a poem, “A stomp made a monk fall. Who should explain that? Arising and laughing. Who got more suffering? You should understand the meaning of ‘coming from the West.’ A young horse is munching grass.”

The monk bowed and moved back.

6. Dịch:

Có vị hỏi:

- Kính bạch Thượng Sĩ: “Xanh xanh trúc biếc thấy là pháp thân”, phải chăng?

Thầy đáp:

Hôm qua Sa-di ăn măng bờ suối

Nào khác ngày nay Pháp thân của ông.

Lại hỏi:

- “Hoa vàng rợp rợp đều là Bát-nhã”, ý thế nào?

Thầy đáp:

Hoa đào đâu phải cội bồ-đề

Sao lại Linh Vân được nhập đạo?

6.

A monk asked, “The old sages said, ‘See that green bamboo forest; all them is dharma body.’ Is that true?”

Master said, “Yesterday, the novice monk ate bamboo shoots next to a creek. Isn’t that your dharma body today?”

Monk asked again, “The old sages said, ‘See that yellow flower garden; all them is prajna.’ What did that mean?”

Master said, “The cherry tree is not the bodhi tree. Why could Linh Van enter the Way [upon seeing the flowering]?”

7.

Lại hỏi:

- Có ba Thiền sư đi hành cước, trên đường gặp một con cọp, mỗi vị tránh một bên đi qua, khi ấy là thế nào?

Thầy đáp: Gió thổi ngai gù đám hoa rậm,
Trăng rơi nào quản đáy khe sâu.

Lại hỏi:

- Qui Tông nói: “lớn như con mèo”, ý chỉ thế nào?

Thầy đáp:

- Miệng nói chẳng phải mình gặp.

Lại hỏi:

- Trí Kiên nói: “lớn bằng con chó”, ý chỉ thế nào?

Thầy đáp:

- Lão này dùng được thời cơ, gom hết quét sạch.

Nhưng lại đáng tiếc!

Lại hỏi: - Thầy thì thế nào?

Thầy đáp: - Con chó.

Lại hỏi:

- Nam Tuyền nói: “đây là con cọp”, ý chỉ thế nào?

Thầy đáp:

- Gót chân không chạm đất.

7.

Monk asked again, “One day, while three itinerant monks were walking, they saw a tiger on the trail. All the monks stepped aside to walk onward. How was at that time?”

Master said, “The flowing wind doesn’t mind about the dense flower bushes. The falling moon doesn’t fret over the deep ravines.”

Monk asked again, “Qui Tong said, ‘As big as a cat.’ What did he mean?”

Master said, “Those words said from the mouth – not the monk who met the tiger.”

Monk asked again, “Tri Kien said, ‘As big as a dog.’ What did he mean?”

Master said, “This guy seized the opportunity, sweeping all things. But, still sorry.”

Monk asked again, “Dear Master, how would you react?”

Master said, “The dog.”

Monk asked again, “Nam Tuyen said, ‘That is a tiger.’ What did he mean?”

Master said, “The heel did not touch the ground.”

8.

Có vị hỏi:

- Ngài Hương Nghiêm thông ba tạng kinh, vì sao việc ấy chẳng hiện tiền?

Thầy đáp:

- Trường Phòng cầm gậy tre.

Lại hỏi:

- “Chọi trúc quên sở tri”, ý nghĩa thế nào?

Thầy đáp:

- Lão chài mất thoi cửi vàng.

Lại hỏi:

- Thế nào là Pháp thân?

Thầy đáp:

Bên ao thấy hai cái

Dưới trăng vui ba người.

Lại hỏi:

- Pháp thân cùng sắc thân là đồng hay khác?

Thầy đáp:

Gươm mang hiệu Long tuyền

Ngọc xung tên hồ phách.

8.

A monk asked, “Ven. Hương Nghiêm was knowledgeable about the three baskets of scripture; however, the awakening thing did not become visible. Why?”

Master said, “Truong Phong held the bamboo staff.”

Monk asked again, “How about the story ‘Upon hearing a pebble striking a bamboo tree, the monk suddenly lost all knowledge.’ What did that mean?”

Master said, “A fisherman lost the golden sewing machine.”

Monk asked again, “What is the dharma body?”

Master said, “Next to a pond, two entities were seen; under the moon, three persons showed delight.”

Monk asked again, “Dharma body and physical body – are they the same or different?”

Master said, “The sword has the name Long Tuyen. The gem has the name Ho Phach.”

9.

Có vị hỏi:

- Thế Tôn nói: “Suốt bốn mươi chín năm, ta chưa từng nói một chữ.” Vậy mười hai phần giáo từ đâu mà được?

Thầy đáp:

Hơi xông khỏi hộp mong về lại,
Thuốc báu mở bình muốn bệnh tiêu.

Lại hỏi:

- Thế nào là Phật của chính mình?

Thầy đáp:

Chẳng đến rượu bồ đào
Khó gặp người đập hũ.

Lại hỏi:

- Làm sao lý hội?

Thầy đáp:

Nhà lớn một đêm ngủ
Sông dài chung đò qua.

9.

A monk asked, “Buddha said, ‘During forty nine years after enlightenment, I have not said a single word.’ So, where did the twelve divisions of scripture come from?”

Master said, “After evaporating from a box, the fragrance wants to get back in. Once the bottle is open, the precious medication wants to cure illness.”

Monk asked again, “What does the saying ‘Buddha within yourself’ mean?”

Master said, “If you don’t search for wine, you will find it’s hard to meet a vase breaker.”

Monk asked again, “How could I understand?”

Master said, “In a mansion house, sleeping in a night; on a long river, in the same ferry to reach other shore.”

Lại hỏi:

- Thế nào là tâm cổ Phật?

Thầy đáp:

Trợn nói khắp thành không quốc sắc

Đâu hay cửa tía có thuyền quyên.

Lại hỏi:

- Cổ nhân nói “tức tâm tức Phật” vì sao Phật không hiện tiền?

Thầy đáp:

Phanh trai tìm ngọc dù khó gặp

Mỏ cá cầu châu uống công thôi.

Lại hỏi:

- “Không thể dùng trí biết, không thể dùng thức hiểu” thì thế nào?

Thầy đáp:

Người gõ vào biển hát vô sanh

Gái đá xuyên mây thổi tắt lật.

Monk asked again, “What is the mind of the ancient Buddha?”

Master said, “Saying that there is no beauty in the city, one doesn’t know that there is a lady of great beauty in a stately home.”

Monk asked again, “The old sages said, ‘Being mind, being Buddha.’” Why doesn’t Buddha appear now?”

Master said, “Prying oysters, you will find pearls though with difficulty. Slitting fish to search for gems, you only waste your time.”

Monk asked again, “The old sages said, ‘Could not use mind to know, could not use consciousness to understand.’ What did that mean?”

Master said, “The wooden man enters the ocean and sings a song of formlessness. The stone girl walks through clouds and plays a flute.”

Lại hỏi:

- Thế ấy thì không hiểu cũng không biết?

Thầy đáp:

Khổng Nhân chưa đến, truy phong biết

Tiết Chúc chẳng nhờ, tiết vũ hay.

Lại hỏi:

- “Thấy sắc liền biết tâm”, ý chỉ thế nào?

Thầy đáp:

Vào nước lỏa thể nên cởi khó

Chớ học Hàm Đan quên ngọc đào.

Monk asked again, “Thus, that is neither consciousness nor mind?”

Master said, “Though not seeing the horses, Khong Nhan recognized the one that could gallop fast to chase the wind. Though not watching the swords, Tiet Chuc told apart the one that could cut through a feather flying in the air.”

Monk asked again , “‘When you see a form, recognize the mind.’ What did that mean?”

Master said, “While coming to a country of unclothed people, take off your loincloth. While learning in Ham Dan, don’t forget your motherland.”

10.

Xin hỏi:

- Thế nào là gia phong của Thượng Sĩ?

Thầy đáp:

Nhàn ném trái rừng kêu vượn tiếp

Lười câu cá suối khiến hạc tranh.

Lại hỏi:

- Tổ ý cùng giáo ý là đồng hay khác?

Thầy đáp:

Sóng, nước tên tuy khác

Búp, nở một đóa hoa.

Lại hỏi:

- Bồ-đề, phiền não đồng khác thế nào?

Thầy đáp:

Vị muối trong nước

Trong sắc màu keo.

Lại hỏi:

- Thế nào là nghiệp sanh tử?

Thầy đáp:

Sương thu lấm tấm phủ hoa lau

Đêm tuyết tung tăng trời trăng sáng.

10.

Monk asked, “Dear Master, what is your family tradition?”

Master said, “Leisurely, throwing wild fruits and asking monkeys for help; lazily, fishing at a creek and getting cranes to compete.”

Monk asked again, “The Patriarch’s intention and the Buddha’s teaching: are they the same or not?”

Master said, “Waves and water have different names. When a bud blooms, a flower appears.”

Monk asked, “Bodhi and suffering: are they the same or not?”

Master said, “Taste of salt is in water. Glue color is in paint color.”

Monk asked again, “What is the karma of birth and death?”

Master said, “The autumn dew scatters on reed flowers. The nightly snow sprinkles under the shining moon.”

Lại hỏi:

- Ngài Dật-đa (Di-lặc) không tu định tuệ, vì sao thành Phật không nghi?

Thầy đáp:

Đào đỏ trên cây đúng thời tiết,

Cúc vàng bên dậu nào phải xuân.

Lại hỏi:

- Tọa thiền tập định thì thế nào?

Thầy đáp:

- Vua chúa xuống xe chọi ếch nhái.

Lại hỏi:

- Chẳng tọa thiền tập định thì thế nào?

Thầy đáp:

- Thuyền Phạm Lãi sông hồ vui thú.

Monk asked, “Maitreya did not practice concentration and wisdom; why would he surely become a Buddha?” Master said, “When the right season comes, flowers on cherry trees turn red; however, it may not be springtime, when daisies on flower beds become yellow.”

Monk asked again, “So, how about sitting Zen and practicing concentration?”

Master said, “The king steps down from the chariot, and competes against frogs and toads.”

Monk asked again, “So, how about neither sitting Zen nor practicing concentration?”

Master said, “Go boating like Pham Lai, and enjoy rivers and lakes.”

11.

Có vị hỏi:

- Muốn đạt đường vô sanh, cần phải biết cội nguồn. Thế nào là cội nguồn?

Thầy đáp:

Tầm nguồn chẳng có cội

Bám cội cũng không nguồn.

Lại hỏi:

- Trong kinh nói: “không tức là sắc, sắc tức là không”, ý chỉ thế nào?

Thầy im lặng giây lâu, hỏi:

- Hiểu chẳng?

Thưa:

- Chẳng hiểu.

Thầy hỏi:

- Ông có sắc thân không?

Thưa:

- Có.

Thầy bảo:

- Sao nói sắc tức là không?

11.

A monk asked, “The old sages said, ‘If you want to step on the unborn way, you need to know the root and source.’ What are root and source?”

Master said, “Searching for source, you could not see a root. Seizing a root, you could not find a source.”

Monk asked again, “The sutra says, ‘Emptiness is form; form is emptiness.’ What is that meaning?”

Master kept silent for a moment, then asked, “Do you understand?”

Monk said, “I don’t understand.”

Master said, “Do you have a bodily form?”

Monk said, “Yes, I have.”

Master said, “Why do you say that form is emptiness?”

Thầy hỏi tiếp:

- Ông thấy không (hư không) có tướng mạo
chăng?

Thưa:

- Không.

Thầy bảo:

- Sao nói không tức là sắc?

Lại hỏi:

- Rốt cuộc thế nào?

Thầy đáp:

Sắc vốn không không

Không vốn không sắc.

Vị Tăng lễ tạ.

Thầy bảo:

- Nghe tôi nói kệ:

Sắc tức là không, không là sắc,

Ba đời Như Lai phương tiện đặt.

Không vốn không sắc, sắc không không

Thể tánh sáng ngời không được mất.

Hét!

Master continued, “Do you see whether emptiness has
an appearance?”

Monk said, “No.”

Master said, “So, why do you say that emptiness is
form?”

Monk asked again, “Finally, how are they?”

Master said, “Originally, form is not emptiness.

Originally, emptiness is not form.”

Monk bowed.

Master said, “Listen to my poem here.

Form is emptiness; emptiness is form.

All Buddhas of the three times say that for convenience.

Originally, emptiness is not form; originally, form is not
emptiness.

Shining bright, the nature neither gains nor loses.”

Katsu!

Công án

Có mười ba công án ghi lại trong sách này. Hầu hết, mỗi công án có ba phần: phần đầu, ngài Tuệ Trung đọc lên vài dòng từ kinh điển hay kể một giai thoại Thiền; tiếp theo, ngài nói vài lời bình phẩm hay làm một động thái nào đó; và sau cùng, ngài làm một bài tụng thích hợp.

Tại Việt Nam hiện nay, pháp tu công án được dạy có khác với cách mà ngài Tuệ Trung hiển lộ trong sách này. Các thiền viện ảnh hưởng bởi cổ Thiền Sư Duy Lực hiện dùng công án làm pháp tu chính, nhưng hầu hết với cách tham thoại đầu trong đó hành giả nhìn vào dòng tâm đang bị một đại nghi tình ngăn trở. Tại hàng chục thiền viện ảnh hưởng bởi vị Thiền Sư nổi tiếng Thanh Từ, người đã hồi phục dòng Thiền Trúc Lâm có từ 700 năm trước để trở thành dòng Thiền lớn nhất VN bây giờ, công án được dạy bên cạnh kinh điển và các pháp hành khác.

Koan Study

There were thirteen koans presented in this book. Mostly, each one had three parts: initially, Master Tue Trung read aloud some lines from a sutra or a Zen anecdote; secondly, he said some commentary words or gave a gesture; and lastly, he composed a poem accordingly.

In Vietnam these days, koan practice is taught somehow different from the approach that Tue Trung showed in this book. The monasteries influenced by the late Zen Master Duy Luc now make koan study as their core practice, but mostly with the huatou method in which the practitioner keeps watching the mind stream being blocked by a great doubt. In dozens of monasteries influenced by the well-known Zen Master Thanh Tu, who has revived the 700-year-old Truc Lam Zen School to become the largest Zen School in Vietnam now, the koan study is taught alongside scriptures and other practices.

Chúng ta có thể tham công án như thế nào?

Tất cả lời bình ngài Tuệ Trung nói trong mười ba công án ở sách này chỉ biến chúng thành các mê lộ không cửa ngõ; tuy nhiên, các Thiền Sư nói rằng tham công án là một công cụ mãnh liệt để giúp hành giả vượt qua sinh tử.

Chắc chắn là chúng ta không thể lý luận với sinh tử; chúng không tách rời khỏi chúng ta. Chúng là một với ta; sinh và tử là một với chúng ta.

Bởi vì bạn không nên lý luận với công án, pháp này không dùng tới ngôn ngữ hay niệm tưởng. Nghĩa là, trước khi bạn tham một công án, bạn nên quen thuộc với một số phương pháp thiền định có thể giúp giữ cho tâm bạn lặng lẽ trước đã. Trường hợp bạn cảm thấy khó bình tâm, xin trân trọng mời bạn vào đọc cuốn sách song ngữ này: *The Teachings From Ancient Vietnamese Zen Masters*. ([link: http://thuvienhoasen.org/ZenAncientMasters.htm](http://thuvienhoasen.org/ZenAncientMasters.htm))

How could we enter the koan practice?

All the comments Tue Trung gives for the thirteen koans in this book have only turned them into gateless mazes; however, Zen masters say that koan practice is a powerful tool to help practitioners go beyond birth and death.

Surely, we can not reason with birth and death; they are not far apart from us. They are one with us; birth and death are one with us.

Because you should not reason with koans, the practice requires neither words nor thoughts. That means that before handling a koan, you should be familiar with some meditation methods that would help to calm your mind first. In case you feel it's hard to calm your mind, you are cordially invited to read the book *The Teachings From Ancient Vietnamese Zen Masters*. ([link: http://thuvienhoasen.org/ZenAncientMasters.htm](http://thuvienhoasen.org/ZenAncientMasters.htm))

Đức Phật một lần nói, “Đừng trụ vào bất cứ gì hết.” Vậy thì, sao lại công án? Pháp tham công án không trao cho bạn bất cứ gì để cầm nắm hay sở hữu; ngược lại, nó chỉ là một phương tiện để gạt tâm cho tới tận tận tánh. Và tận tánh thực sự là vô ngã.

Làm sao chúng ta có thể nói về Niết Bàn – trạng thái mà Đức Phật nhắc tới như là không hề được sanh ra, không già lão, không được tạo ra, và không hề chết đi? Làm sao chúng ta có thể nghĩ về cái bất khả tư nghị, và nói về các bất khả ngôn thuyết? Trong pháp tham công án, khi tất cả lời và niệm không thể dấy lên trong tâm, bạn lúc đó đang trực diện với cái bất khả tư nghị và bất khả ngôn thuyết.

Bây giờ, là một độc giả, bạn có thể thưởng thức công án như uống một tách trà. Một hớp, rồi một hớp. Chỉ cứ giữ cảm thọ thôi, và không nghĩ ngợi gì hết. Nếu một niệm dấy lên trong khi bạn uống, bạn có thể lạc mất vị trà. Hãy để tách trà trở thành một với bạn, và hãy để công án là bạn. Xin mời đọc và thưởng thức.

Buddha once said, “Nothing should be clung to.” So, why koan? The koan practice doesn’t give you anything to grasp or possess; on the contrary, it just a means to strip the mind to the essence. And the essence is truly the nonself.

How could we say about Nirvana -- the state that Buddha referred to as unborn, unageing, unmade, and undying? How could we think about the unthinkable, and speak about the unspeakable? In koan practice, when all thoughts and words could not arise in your mind, you are facing directly to the unthinkable and unspeakable.

Now, as a reader, you could enjoy the koan just like a cup of tea. A sip, then a sip. Just keep feeling only, and think nothing. If a thought arises while you are drinking, you would lose the taste of tea. Let the cup of tea become one with you, and let the koan be you. Enjoy the reading.

1. Pháp Sanh Diệt

Cử:

Kinh Niết-bàn nói:
Các hạnh vô thường
Là pháp sanh diệt.

Thầy nói:

- Cái gì sanh diệt?

Tụng:

Các hạnh vô thường
Là pháp sanh diệt.
Ba cõi mưa mịt mù
Mười phương gió vi vút.
Phàm thánh chẳng ở chung
Rắn rỗng không lẫn lộn.
Các hạnh vô thường tất cả không
Tâm sanh diệt kia ai hỏi đáp?
Nếu gặp lão Cồ-đàm thân cóng lạnh
Chưa khỏi ngang hông cho một đập.
Chao!
Không thấy màu xuân ấm
Hay xem đào lý hoa.

1. Dharmas of Birth and Death

Raising case:

Parinirvana Sutra says, “All deeds are impermanent;
they are dharmas of birth and death.”

Tue Trung commented, “What is brought into existence,
and what ceases to exist?”

Poem:

All deeds are impermanent;
they are dharmas of birth and death.
The rain showers over the three realms;
the wind blows on all ten directions.
The enlightened and the unenlightened don't stay
together; the dragons and the snakes don't mix.
All deeds are impermanent; all are emptiness.
Watch the mind of birth and death, and see who is asking
and replying.
If I see the old Gautama with chilly body, I will give him
a kick at his waist.
Aha!
If you haven't seen yet the warm colors of the spring,
just watch the cherry flowers bloom.

2. Tịch Diệt Vi Lạc

Cử:

Sanh diệt diệt rồi
Tịch diệt là vui.

Thầy nói: - Uyên Minh châu mày làm gì?

Tụng:

Sanh diệt diệt rồi
Tịch diệt là vui.
Chim mỏi đậu khóm lau
Cá mệt dừng đáy nước.
Chẳng ngại thân nhuốm đau
Chỉ e tay chế thuốc.
Đừng đeo mang gánh nặng
Đi qua cầu một cây.
Đến nhà thôi thừa hỏi
Từ đâu lại sẩy chân.
Muôn một không được dừng
Như trước xem mưu lược.
Ồi!
Nếu chẳng nhân mê bờ lau lách
Đi càn được đến suối Võ Lăng.

2. Nirvana is Blissful

Raising case:

Cease the cycle of birth and death;
blissful are those who enter the complete extinction.

Tue Trung commented, “Why did Uyen Minh raise eyebrows?”

Poem:

Cease the cycle of birth and death;
blissful are those who enter the complete extinction.
When birds get tired, they rest on a reed bed.
When fish feel fatigued, they lie on a river bottom.
I don't mind when my body gets ill; I just feel sorry for
my hands tired of mixing herbal drugs.
To pass the one-log bridge, don't carry a heavy burden;
upon arriving home, stop asking for any path
and be free from the worry of falling down.
In case you are still on the path, learn from the old sages
and never stop.
Oh!
You could never come to the brook Vo Lang, if you
don't have a passion to pass the reed beds.

3. Quán Phật

Cử:

Kinh Duy-ma nói:

Quán thật tướng của thân

Quán Phật cũng như vậy.

Thầy nở nụ cười.

Tụng:

Quán thật tướng của thân

Quán Phật cũng như vậy.

Tìm kim rơi đất

Ngửa mặt xem trời.

Xưa kia không tác dạ

Ngày nay lỗi bởi bởi.

Không trói lại cầu trói

Không ràng lại đến ràng.

Cọp ngồi thật cọp ngồi

Rồng ngủ là rồng ngủ.

Muốn biết thân cùng Phật

Trông ngó nầy sen hồng.

Gương ngọc tròn vành lên góc biển

Chỉ nhân ấn mắt có đôi dơi.

3. Contemplating Buddha

Raising case:

Vimalakirti Sutra says, “Contemplate the true form of the body; just like that, contemplate Buddha.”

Tue Trung smiled.

Poem:

Contemplate the true form of the body;

just like that, contemplate Buddha.

Searching for a needle that was dropped on the ground,
you are now turning your face up toward the sky.

You had not an inch of brain originally;
you now have rampantly impure thoughts.

Having not been tied originally, you now want to be tied;
having not had a shackle initially, you now want one.

A tiger is sitting; see that's truly a sitting tiger.

A dragon is sleeping; see that's truly a sleeping dragon.

If you want to know the body and Buddha, just observe
the root: planting a lotus seed, you later will have a red
lotus flower.

The sun rises over the ocean; only when you rub the
eyes, you will see the sun is moving.

4. Chẳng Sanh Chẳng Diệt

Cử:

Kinh Hoa Nghiêm nói:

Tất cả pháp chẳng sanh

Tất cả pháp chẳng diệt

Nếu hay hiểu như thế

Chư Phật thường hiện tiền.

Thầy nói:

- Xem ! Xem!

Lại nói:

Lớn giọng bảo im

Bỏ bánh ăn bột.

Hét!

Tụng:

Đầu vàng (Phật) khua lưỡi gạt chúng sanh

Chồn chồn ngủ say, dạo một mình.

Chẳng quản đêm tàn còn mộng寐

Đình, đông cửa phượng giục tàn canh.

4. Neither Born Nor Destroyed

Raising case:

Avatamsaka Sutra says, “The Buddhas appear constantly before the eyes of those who understand that all things are neither born nor destroyed.”

Tue Trung commented, “Watch! Watch!”

Then continued, “Loudly tell them to keep silent. Reject the cakes, eat the flour.”

Katsu!

Poem:

Buddha used his tongue to deceive sentient beings.

He walked alone, while all others slept soundly and dreamed deeply despite the night was almost over.

At the eastern gate, the gong sounded and ushered the morning in.

5. Thứ Nhất, Thứ Nhì

Cử:

Tăng hỏi Thiền sư Vạn Tuế: Đại chúng nhóm họp, cùng bàn việc gì? Sư đáp: Phẩm tựa thứ nhất.

Thầy nói:

- Thứ nhì cũng được.

Tụng:

Nói phẩm tựa thứ nhất
Trên dưới không đồng bậc.
Người trí không thật hư
Kẻ mê sanh được mắt.
Người gỗ múa thác chi
Gái đá thổi tắt lật.
Muốn tìm rõ ý này
Bát-nhã ba-la-mật.

5. The First, The Second

Raising case:

A monk asked Zen Master Van Tue, “Everybody assembled. What should we discuss?”

Zen Master Van Tue said, “The introduction chapter, the first.”

Tue Trung commented, “If the second, still okay.”

Poem:

Raise the introduction chapter, the first;
see the equality, neither high nor low.
The enlightened see all things as neither real nor unreal.
The unenlightened worry about losing and gaining.
The wooden man dances the music of thac-chi.
The stone girl plays on her flute a song of tat-lat.
Do you want to understand this meaning?
-- Prajna Paramita.

6. Phật Tánh

Cử:

Tăng hỏi Thiền sư Cảnh Sầm ở Trường Sa: “Con trùn chắt làm hai đoạn, đoạn nào cũng cử động, vậy Phật tánh ở đoạn nào?” Trường Sa đáp: “Động cùng chẳng động là cảnh giới gì?”

Thầy nói:

Hai bên không động,
Động ở bên ông.

Tụng:

Con trùn chắt đứt làm hai khúc
Mỗi khúc lảng quăng, có ai biết.
Hỏi ra Phật tánh toàn khó thay
Cô phụ phanh lòng giấu sáu rùa.

6. Buddha Nature

Raising case:

A monk asked Zen Master Truong Sa Canh Sam, “After an earthworm is cut in two pieces, each half moves independently. Which half does the Buddha nature reside in?”

Truong Sa said, “Moving and not moving – what is that realm?”

Tue Trung commented, “Both sides don’t move; only your side moves.”

Poem:

An earthworm is cut in two pieces.
Who knows why each half is moving?
Facing the question of Buddha nature is really hard.
Don’t turn away from the guy who opened his heart to
show the six turtles hiding inside.

7. Đốt Bức Chân Dung

Cử:

Thiền sư Tùng Thâm ở Triệu Châu. Có vị Tăng vẽ bức chân dung của Sư đem đến trình. Sư bảo: Hãy nói giống tôi không giống tôi? Nếu giống tôi thì đánh chết lão Tăng đi. Nếu không giống tôi thì đốt quách bức họa đi. Vị Tăng lặng câm.

Thầy nói:

- Điều là phí công.

Tụng:

Mũi nhọn bút lông khuôn giấy báu
Thâm vẽ như nhiên thân bản lai.
Dù cho đánh chết, đem thiêu rụi
Thượng giới trần gian có mấy ai.

7. Burning the Portrait

Raising case:

A monk drew a portrait of Zen Master Trieu Chau, and presented it as an offering to him. Trieu Chau said, “Now tell me. Does it look like me? Doesn’t it look like me? If it looks like me, beat me to death; if it doesn’t, burn it to ashes.” The monk stayed silent.

Tue Trung commented, “So much wasteful!”

Poem:

On the precious paper, the brush tip
vaguely draws the original body.
Beating to death, or burning to ashes?
Very few beings on heaven and earth could do that.

8. Tấm Gương

Cử:

Qui Sơn gói một tấm gương gửi Ngưỡng Sơn. Ngưỡng Sơn thượng đường đưa lên bảo: “Hãy nói, đây là gương Qui Sơn, là gương Ngưỡng Sơn? Có người nói được thì không đập bể.” Chúng không nói được. Ngưỡng Sơn đập nát tấm gương.

Thầy nói:

- Chưa khỏi cái họa Qui Sơn.

Lại tiếp:

- Theo hạnh nhỏ mà bỏ thừa lớn.

Tụng:

Gương báu gói niêm mặt hướng tiền
Đưa lên đẹp xấu tự hiện nguyên.
Đập đi nữ phụ ý nung nấu
Chỉ nhận sáng trong treo tự nhiên.

8. The Mirror

Raising case:

Qui Son wrapped a mirror and sent it to Nguong Son. After receiving the mirror, Nguong Son took it to the dharma hall, raised it high and asked the monks, “Reply me. Is this Qui Son’s mirror, or Nguong Son’s mirror? If nobody can reply, I will smash the mirror.”

Nobody could answer.

Nguong Son smashed it into pieces.

Tue Trung commented, “Still threatened by Qui Son disaster.” After a pause, Master continued, “That is to follow the small deeds and turn away the great vehicle.”

Poem:

The precious mirror is wrapped; however, its front surface is still open out there. All things, beautiful or ugly, are shown themselves in the mirror. Don’t break it and turn away from the good intention. Just keep it, and let it shine freely.

9. Vinh nhục

Cử:

Lão Tử nói: Vinh nhục đều sợ.

Niêm:

Tay khéo vẽ nên ngàn sự vật
Tâm này nảy nở muôn mối sầu.

Tụng:

Lạnh thì mặc áo, nực cởi ra
Không lạnh không nực, ai biết mà.
Chỉ xem liễu ngự hoa cung sắc
Đâu chỉ tìm xuân bỏ bốn mùa.

9. Honor and Dishonor

Raising case:

Lao Tzu said, “Honor and dishonor – both are fearful.”

Tue Trung commented, “A skillful hand paints thousand things. In the mind, ten thousand sorrows are blooming.”

Poem:

When it’s cold, put on your jacket; hot, take it off;
neither cold nor hot, who knows what?

Watch the willows and flowers in the royal garden.
Don’t trash the four seasons for searching only the
spring.

10. Lễ Phật

Cử:

Thiền sư Lâm Tế đến thăm chủ tháp. Chủ tháp hỏi: “Lễ Phật trước hay lễ Tổ trước?” Lâm Tế đáp: “Tổ Phật đều chẳng lễ.” Chủ tháp hỏi: “Tổ Phật cùng Trưởng lão có oán thù gì mà chẳng lễ?” Lâm Tế liền phui áo đi ra.

Thầy nói:

Được cỡi đầu cọp

Chẳng vuốt râu hùm.

Tụng:

Một lần phui áo thông thả đi

Chủ tháp trọn tròng chẳng liễu tri.

Phật, Tổ cùng đều không lễ

Thu quang khe sáng ngọc rạng ngời.

10. Prostration to Buddha

Raising case:

Zen Master Lam Te visited the head monk of a Buddhist tower. The head monk asked, “Prostrating to the Buddha first, or to the Patriarch first?”

Lam Te said, “Prostrating to neither Buddha nor Patriarch.”

The head monk asked, “Elder monk, do you have any grievance against the Buddha and Patriarch?”

Lam Te shook his sleeves, and walked out.

Tue Trung commented, “The head of the tiger is already ridden, but its whiskers could not be touched.”

Poem:

Once shaking his sleeves, Lam Te walked out leisurely. The head monk looked with eyes wide open, and could not understand. Ultimately, prostrate to neither Buddha nor Patriarch. The light of autumn shines into the creek, and reflects the jewels brightly.

11. Lừa Trước

Cử:

Trần Tôn Túc hỏi vị Tăng: Ở đâu đến? Vị Tăng
trợn mắt nhìn Sư.

Sư nói:

Kẻ lừa trước ngựa sau
Nói thử một câu xem?
Vị Tăng lặng câm.

Tụng:

Ngựa sau lừa trước chó ngược ngang
Lừa đá ngựa giày lại thế nào?
Đêm trước trong mơ người ước hỏi
Hai thân chôn dưới một mồ sâu.

11. The Donkey Ahead

Raising case:

Tran Ton Tuc asked a monk, “Where do you come
from?”

The monk stared at Tran Ton Tuc with eyes wide open.
Tran Ton Tuc then said, “You, the guy who walked with
a donkey ahead and a horse behind. Say a sentence.”
The monk stayed silent.

Poem:

[While walking in the cycle of life,] with a donkey ahead
and a horse behind, don’t move crisscross. How about
when you are kicked by a donkey and stomped by a
horse? In a dream last night, someone asked that
question. The two dead bodies were buried in one same
deep tomb.

12. Lễ bái đệ tử

Cử:

Thiền sư Cảnh Thông về sau trụ trì ở Hoắc Sơn có cư sĩ đến hỏi: “Thế nào là đại ý Phật pháp?” Sư liền lễ bái. Cư sĩ nói: “Hòa thượng vì sao lễ người thế tục?” Sư nói: “Người chẳng nghe nói tôn trọng đệ tử sao?”

Thầy nói:

Vâng, dạ và ừ

Cách nhau bao nhiêu?

Lại Cảnh Thông hỏi vị Tăng: “Từ đâu đến?” Vị Tăng đưa tọa cụ lên. Sư nói: “Đầu rồng đuôi rắn.”

Thầy nói: “Bóng trăng không phải là sanh kế một nhà.”

Lại vị Tăng hỏi Cảnh Thông: “Thế nào là Phật?” Sư liền đánh. Vị Tăng đánh lại. Sư nói: “Ông đánh ta có đạo lý, ta đánh ông không đạo lý.” Vị Tăng lặng câm. Sư liền đuổi ra.

Thầy nói:

Một bên dùng bạo binh, sẽ vô nghĩa vậy,

Một bên đem gà bẫy chồn, chó con chạm cộp.

Tụng:

Tướng quân ba trận chẳng thành công

Hoàng đế lệnh truyền sáu nước xong.

Vừa buông ngàn giáo trận chiến dứt

Lại nghe muôn ngựa tiếng thu vang.

12. Prostration to Students

Raising case:

Zen Master Canh Thong, the abbot at Hoac Son, was asked by a layman, “What is the core meaning of Buddhism?”

Canh Thong made a prostration. The layman asked, “Why do you, a monk, prostrate to a layman?” Canh Thong said, “You should hear that we have to respect the students.”

Tue Trung commented, “Yes, aye and yeah. How far apart among them?”

Canh Thong then asked the monk, “Where do you come from?” The monk raised high his sitting mat.

Canh Thong said, “Head of a dragon, tail of a snake.”

Tue Trung commented, “The moon’s reflection is not the living way of this one family.”

The monk then asked Canh Thong, “What is a Buddha?”

Canh Thong hit the monk. The monk hit back.

Canh Thong said, “You hit me within morality. I hit you without morality.” The monk stayed silent. Canh Thong told him to leave.

Tue Trung commented, “When one side uses a violent army, it would be meaningless. When one side sets a chicken-baited trap to catch foxes, the puppy would offend the tiger.”

Poem:

The military general lost the three battles. When the king gave an order, the six countries returned to peace. A war just ended, and a thousand spears were just laid down; then again, ten thousand horses neighed loudly in the autumn.

13. Xin thuyết pháp

Cử:

Hòa thượng Đàm Không có vị Ni đến xin phép khai đường thuyết pháp. Ngài nói: “Hàng Ni phụ nữ không nên khai đường.” Ni thưa: “Long nữ tám tuổi thành Phật, là sao?” Sư bảo: “Long nữ có mười tám pháp biến hóa, người biến một pháp cho lão tăng xem?” Ni thưa: “Biến được chỉ là loài chồn thành tinh.” Sư liền đánh đuổi ra.

Thầy nói:

- Phải thì phải, còn kẹt một mối.

Tụng:

Thương thay diệu pháp muốn bàn huyền
Đâu chỉ cầm lan (giỏ) hay buông lan (giỏ)
Đánh đuổi hồ tinh là chỉ yếu
Trước ba ba sau lại ba ba.

13. Asking to give a dharma talk

Raising case:

A nun came to see Zen Master Dam Khong, and asked him to let her give a dharma talk. Dam Khong said, “Women should not give dharma talks.”

The nun said, “An eight-year-old dragon girl became a Buddha. So!”

Dam Khong said, “That dragon girl had the power to transform in eighteen ways. I want to see if you can transform just once?”

The nun said, “Able to transform are only the foxes that have become evil spirits.” Dam Khong hit and told her to leave.

Tue Trung commented, “Right is right. But still stuck in a one-way path.”

Poem:

Those who hold or drop a basket are not only the ones who love the profound teachings and want a dharma talk.
To raise the core meaning, hit and expel the wild fox.
Previously, three and three; afterward, three and three.

- THE END -